

26

1864

ГРУЗИНСКІЙ

ДУХОВНЫЙ ВѢСТНИКЪ.

1864.

Н О Я Б Р Ъ.

საქართველოს

სახულო ერო-მასობებელი.

სამეცნიერო.

სედედ წ.

ТИФЛИСЪ.

ВЪ ТИПОГРАФИИ А. ЭНЦИДЖИАНЦА и К-о.

ПОДПИСКА

НА

„ГРУЗ. ДУХ. ВѢСТНИКЪ“

продолжается.

Журналъ издается съ іюля 1864 года, по утвержденной Святѣйшимъ Синодомъ программѣ.

Подписка принимается въ редакціи сего журнала, при Тифлисской духовной семинаріи, на имя редактора. Цѣна за годовое изданіе журнала, т. е. за 12 кн., съ доставкою на домъ и пересылкою во всѣ города. 5 р. сереб., безъ доставки и пересылки—4 р. с.; за одни прибавленія на русск. яз.—1 р. с.

სეჲლის-მღწეობა ყუჩნალსედ მიიღება ტფილისის სემინარიაში, რედუკტორის სახელსედ. ფასი წლის ყუჩნალისა, ესე იგი 12 წიგნისა, შინ მიტანით და სხუა ქუჩსენებში გაგზავნით ხუთი მანეთი; მიუტანელად და გაუგზავნელად ოთხი მან., მარტო რუსულისათჳს ერთი მანეთი.

პასუხი რედუქციისაგან.

თქვას, მღ. დიმ. მ—ქ—ნ—ვს.

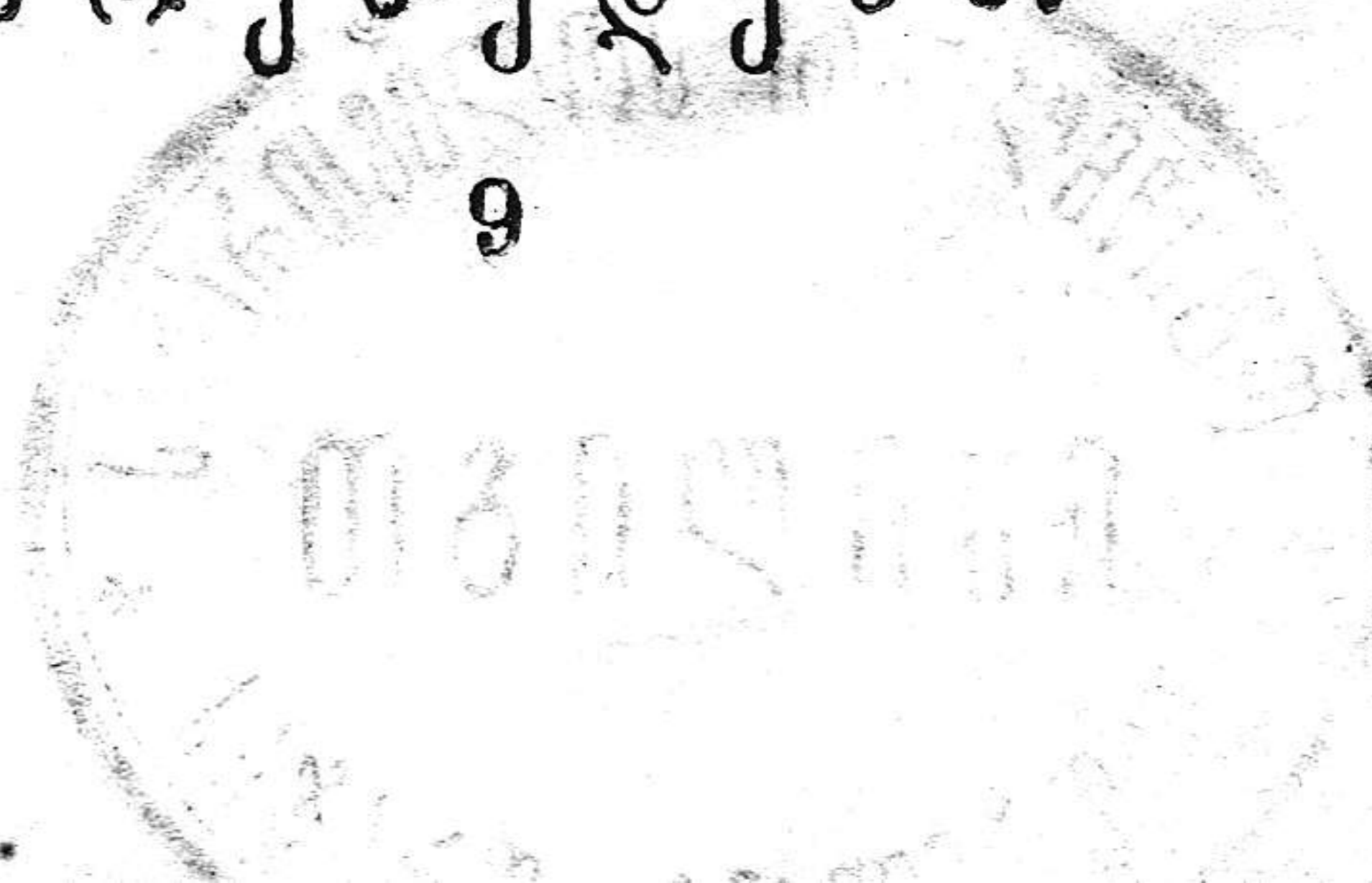
თქუნი რუსული «შესხმა» . . . აჩის შედგენილი დაუფიქრებელად და რუსულის ენის წინააღმდეგად, და ამისთჳს აჩ დაიბეჭდება; ხოლო თქუნი ქართულის სტატუებისაგან დაიბეჭდება ცოტა რამე . . .

რედ.

ლითებრ: «რადსა-თჳს აღავსო გული შენი
 ცრუებად ს უ ლ ი ს ა წ ლ ი ს ა; არა
 კაცთა, არამედ ღ მ ე რ თ ს ა »—უთხრა ჰეტრე მოცი-
 ქულმან ანანიას (საქმე მოციქ. თ. 5, მ, 3-4). «ნ უ გ ე-
 შ ი ნ ი ს - მ ც ე მ ე ლ ი ი გ ი ს უ ლ ი წ მ ი რ ა, რ ო მ ე ლ ი
 მოავლინოს სახელითა ჩემითა მამამან, - მან გასწაოს
 თქუწნ ეოველი »—უბრძანა უფალმან იესო ქრისტემან
 თავის მოციქულებს (იოან, თ. 14, მ. 26).

2. სულსა წმიდასა მიეწერება ეოველივე თვისება
 ღუთაებისა. მაგალითებრ, ე ო ვ ლ ა დ - მ ე ც ნ ი ე -
 ბ ა : «ს უ ლ ი ეოველსავე გამოემიებს და სი-
 მკაცრსა ღუთისასა; ღუთისა, არავან იცის, გარნა
 სულმანვე ღუთისამან» (1 კორინთ. თ. 2, მ. 10-11).
 ნ ე ბ ა : «ჯერ უჩნდა (ესე იგი—ენება) ს უ ლ ს ა წ მ ი -
 რასა და ჩუწნცა, რათა არა რად უმეტესი ტვირთი
 დაუჭნდეთ თქუწნ ზედა » (საქმე მოციქ. თ. 15, მ. 28);
 ერთი და იგივე ს უ ლ ი განუყოფს ნიჭთა თჳთოე-
 ულად კაცად კაცადსა ვითარცა ნ ე ბ ა ვ ს » (1 კო-
 რინთ. თ. 12, მ. 11). მ ა ლ ი და მ ო ქ მ ე დ ე ბ ა :

«რომელსაჲ ს უ ლ ი ს ა მისგან მოცემულ-არს სიტ-
უჲა სიბრძნისა; ხოლო სხუასა სიტუჲა მეცნიერებისა
მითვე ს უ ლ ი თ ა; — და სხუასა სარწმუნოებაჲ მისვე
ს უ ლ ი ს ა გ ა ნ; რომელსაჲ მადლი კურნებათა მის-
განვე ს უ ლ ი ს ა » (1 კორინთ. თ. 12, მ. 7—9)
ეო ვ ლ ა დ - შ ე მ მ ლ ე ბ ე ლ ო ბ ა: თუთ იესო
ქრისტემ ბრძანა, რომ იგი ს უ ლ ი თ ა წ მ ი დ ი თ ა
განასხამს (ესე იგი—განდევნის) ეშმაკთა და იქმს სა-
სწაულთა (მათ. თ. 12, მ. 28).—სულსა წმიდასა მიეწე-
რება ეგრეთვე შექმნა სოფლისა, მოტევება კაცთადმი
ცოდვისა განბანა და განწმედა მათი ბილწებათაგან ნა-
თლის-ღებასა შინა, დანერგვა გულთა შინა მათთა ღუთი-
სა მადლისა, შიშისა და კეთილ-მსახურებისა, და სხუა-
ნი (ინილუ ფსალმ. 32, მ. 6; 1 კორინთ. თ. 3, მ. 16;
2 კორინთ. თ. 6, მ. 16; იოზისი თ. 33, მ. 4; იოან. თ.
20, მ. 22. 23, და თავი 3, მ. 5; 1 კორინთ. თ. 6, მ. 11).
ამისთვის სულსა წმიდასა შუენის ზატოვი და თაუჲანის-
ცემა თანასწორ მამისა და მისა (მათ. თ. 28, მ. 19),—ად-
გმოება ანუ დამდაბლება მისი არის ცოდვა საშინელი

რომელიცა არა მოეტევა კაცთა არცა ამა სოფელსა და არცა მოძავალსა შინა (მათ. თ. 12, მ. 31—32).

ამათ უოველთათჳს მართლ-მაღიდელებმა ეკკლესიამ უარყო სწავლა მაკედონისა, რომელიცა გმობდა და ამცირებდა ღმრთაებასა სულისა წმიდისასა, და მეორე მსოფლიო კრებაში, დაამტკიცა და განაწესა აღსარება მისი ესრეთ: «და სული წმიდა, უფალი და ცხოველმყოფელი, რომელი მამისაგან გამოვალს, მამისათანა და მისათანა თაჳჴანის იცემების და იდიდების, რომელი იტეოდა წინასწარმეტყუჴლთა მიერ». — ამისგან სჩანს, რომ სული წმიდა ნამდვილად არის ჰირი ღმრთაებასა და ჴემმარტი ღმერთი, ვითარცა ჴემმარტი არის ძამა ღმერთი და ძე მისი—იესო ქრისტე.

ერთ-არსებისა-თჳს ჰირთა წმიდისა სამებისათა.

§ 30. ძამა ღმერთი, ძე ღმერთი და სული წმიდა ღმერთი განირჩევიან ერთმან-ერთისაგან ჰირებითა ანუ გჴამოვნებითა, ვარნა ბუნებით არიან ერთი, თანა-არსი და თანა-სწორი ერთმან-ერთისა, როგორც ვახსე-

ნეთ და განვიმარტეთ ზემო-აღნიშნულს ჰარაგრაფებში (§ 5 და 6). ამისთვის დიერთი არის ერთი, და არა სამი; ესე ცხადად დამტკიცდა კიდევ ზემო-ხსენებულს ჰარაგრაფში (§ 9). მოწმუნეთა-თვის ფრიად საკმაო არის ესე, ხოლო უწმუნოთა-თვის ყოველივე განვიმარტება და ღუთის-მეტყველება დაშთება უსარგებლოდ და უნაყოფოდ. — ჩუწნ უნდა დაგჭსძინოთ ამას შემდგომი შენიშვნა.

§ 31. უნდა გვწამდეს მტკიცედ, რომ ჰირნი წმიდისა სამებისანი არიან თ ა ნ ა მ ო ს ა ე დ რ ე ნ ი (*) ურთიერთისა და სრულიად თანამკვიდრნი, რომლისა-მებრ იგინი არა არიან ერთმან-ერთისა გარეშე, როგორც ნაწილნი და სახენი ღუთაებისა, შემადგენელნი თვისითა შეერთებითა მთელისა ღუთისა, არამედ ერთი მეორესა და მესამესა შინა ჰკიეს სრულიად, განუყოფელად და ამასთანავე შეურევნელად.

2. ამის-თვის თვისებანი ღუთისანი არიან ერთნი, ესე იგი: ერთი გონება, ერთი ნება და ერთი მოქმე-

(*) რუსული სიტყვა: *соприсносущный* ქართულად უთარგმნათ თანამოსაყდრე.

ღება, და სხუანი; ეგრეთვე ღირსება, ჰატვი და თაუ-
 ვანის-ცემა სამთავე ჰირთა ღუთაებისათა არიან ერთ-
 ნი, რომლისა გამო არა არს მათ შინა არცა ჰირვე-
 ლი, არცა უკანასკნელი, არცა დიდი, არცა მცირე,
 არცა უფროსი, არცა უმცროსი;—და თაუჲანის-მცემე-
 ლი ერთისა ჰირისა თაუჲანის-სცემს იმავე დროსა
 მეორესაცა და მესამესაცა ჰირსა სამებისასა: მამასა
 მით, მესა მამით, ხოლო სულსა წმიდასა მამით და
 მითთურთ.—

3. ამისთვის რიცხვი ღუთაებისა შესახებელად არ-
 სებისა გინა ბუნებისა არის და იხსენება უოველთვს
 ერთი და არა სამი, ვინაჲდგან უოველთა ჰირთა
 წმიდისა სამებისათა ეკუთვნის ერთი და იგივე სახე-
 ლი ღმერთი; ამის მიზეზით ჩუჲს ვამბობთ
 ლოცვაში ღუთისა-თვის ესრეთ: «შენ და დიდებასა
 აღვაუღენტ, მამისა, და ძისა, და წმიდისა სულისა...;
 «თაუჲანის-გცემთ შენ, წმიდაო სამებაო, მამაო, მეო
 და სულო წმიდაო!»—და არა შეგვიძლიან არაოდეს
 ვსთქუათ: თქუჲს და დიდებასა აღვაუღენტ, მამისა,

და ძისა, და წმიდისა სულისა; ანუ: თაყუანის-გცემთ
თქუწნ, წმიდაო სამებაო! . . და სსუანი.

უროიურთისა შორის შეხებისა ანუ კავშირისათჳს მამისა, ძისა და
წმიდისა სულისა.

მ ა მ ი ს ა - თ ჳ ს .

§ 32. ვინაძღვან მამისაგან იშობის ძე და გამო-
ვალს სული წმიდა, და ამ სახით ძე და სული წმი-
და შეეხებიან მამასა, ვითარცა მიხეწსა მათისა მეო-
ფობისასა, — ამისთჳს მამა იწოდება უოველთჳს ჰირ-
ველ ჰირად წმიდისა სამებისა და მშობელად. და ეს-
რეთ მ შ ო ბ ე ლ ო ბ ა და მ ა მ ო ბ ა არის განსა-
კუთრებითი და განწიევითი თვისება მამისა.

მ ი ს ა - თ ჳ ს .

§ 33. ვინაძღვან მამისაგან იშობის ძე, ამის-თჳს
მამა შეეხება მას, ვითარცა მშობელი შობილსა ანუ
მამა შვილსა, — და ძე იწოდება შესახებელად მამისა
მეორე ჰირად წმიდისა სამებისა და შვილად. — გარნა

შობა მისა მამისაგან არის საუკუნო, შინაგანი, სრულ-
ლი, განსაკუთრებით და მიუწოდებელი.—ს ა უ კ უ ნ ო
მისთვის, რომ მე იყო და არის მამისათანა მარადის
განუშორებელად საუკუნითგანვე, და არა ესრეთ, რო-
გორც იქმნება შობა და მამა-შვილობა კაცობრივი, ესე
იგი — ჰირველად იქმნება მამა და მერე შვილი, და
ამისთვის მამა არის ყოველ-თვის უფროსი და უხნე-
სი შვილისა, და შვილი უჭაბუკესი (უმაწვილესი) მა-
მისა. ღუთისა-თვის ესე არა ითქმის; არამედ როდეს-
საც იყო მამა—მაშინვე იყო მე,—და არავინ არის მათ
შორის არცა უხნესი, არცა უჭაბუკესი, არცა უდიდესი,
არცა უმცირესი, არცა უჰირველესი და არცა უუკა-
ნასკნელესი ჟამითა და დროებითა. ამისთვის იწოდება
მე შობილად მამისაგან დღეს და ჰირველ
მთიებისა (ფსალმ. 2, მ. 7, და 109, მ. 3), და-
საბამითგან დღეთა საუკუნეთა და
ჰირველითგან ღუთისა თანა მეოფად (მიქ. თ.
5, მ. 2; იოან. თ. 1, მ. 1). შინაგანი, ესე იგი მე
მარადის იმყოფებოდა და იმყოფების წიაღთა შინა

მამისათა, ანუ სხუებრ—მამა არს მისათანა და მე მამი-
სათანა (იოან. თ. 1, მ. 18; და თ. 10, მ. 38). ს რ უ ლ ი,
ესე იგი—ქემან მიიღო მამისაგან ყოველივე სრულება
ღუთაებისა ერთად, და არა ცოტ-ცოტად ანუ ნაწილ-
ნაწილ, და არცა მსგავსად მისა, როგორც არის კაცის
შვილის აღზრდა და სრულ კაცად შექმნა; ამისთვის ქესა
ღუთისასა ერთად და უნაკლოოდ აქუს ყოველივე რაღცა
აქუს მამასა (იოან. თ. 17, მ. 10), და არის იგი სრულ-
ლი და ყოვლითურთ ვრცელი ბრწყინვალება დიდები-
სა და ხატი არსებისა მისისა—მამისა (ებრ. თ. 1, მ. 3).
გ ა ნ ს ა კ უ თ რ ე ბ ი თ ი, ესე იგი—შვილ ღუთისად
იწოდებიან წმიდანიცა ანგელოზნი და კაცნი, მაგრამ
არაჲნი არის მათგანი მსგავსი მისა ღუთისა არცა
შობითა და არცა სხუითა რომლითაჲმე ღუთაებრივითა
თვსებითა; არამედ შვილ ღუთისად ყოფა მიანიჭა მათ
მხოლოდ მაღლმან ღუთისამან და ბუნებით არაჲნი
არის მათგანი ნაშობი ღუთისა არსებისაგან; ამისთვის
მე ღუთისა იწოდება მ ხ ო ლ ო დ - შ ო ბ ი ლ ა დ,
სავსედ მაღლითა და ჭეშმარიტებითა (იოან თ. 1, მ. 15).

და დასასრულ მიუწოდო, ესე იგი—ვერს-
ოდეს ვერ მისწვდება კაცის გონება მას, თუ ვითარ
და ოდეს იშვა მე მამისაგან და ამასთანავე მარადის
იყო და არს იგი განუშორებელი მამისაგან და წიაღ-
თა შინა მისთა, — ვინაძღვან ჩუწნი გონება ეოველ-
თვს წარმოიდგენს მშობელსა ანუ მამასა უხნესად
და უზირველესად შობილისა გინა შვილისა, ხოლო
შვილსა უუმაწვილესად მშობელისა გინა მამისა; ამის-
თვს იტყვის ისაია წინასწარმეტყველი მისა-თვს: «ა-
თესაჲ მისი ვინმე მიუთხრას», — ესე იგი შობა მი-
სა ღმერთისა მამისა თვისისაგან არავისთვს არის ს-
ცნობი და მისაწდომი. ამათ ეოველთა-თვს შობი-
ლებსა და შვილობსა არის განსაკუთრებითი და
განჩევითი თვისება მისა ღმერთისა.

სულისა წმიდისა-თვს.

§ 34. ვინაძღვან მამისაგან გამოვალს სული წმიდა
და მესა ზედა განისვენებს, ამისთვს იწოდება იგი მე-
სამე ზირად წმიდისა სამებისა და გამომავან-

ლად მხოლოდ მაძისაგან. ეს არის განსაკუთრებით და განრჩევითი თვისება სულისა წმიდისა, და არა მიეწერება მას არავითარნივე სახით შობა მაძისაგან, არამედ მხოლოდ გამოძავლობა. ამისგან სჩანს, რომ შობა ძისა მაძისაგან და გამოძავლობა სულისა წმიდისა განრჩევიან ერთმანეთისაგან; მაგრამ რა განრჩევა არის მათ შორის ანუ რასა ნიშნავს განსვენება სულისა წმიდისა ძესა ზედა—ამას ვერ ძისწვდება გონება ჩუქნი; მხოლოდ ვიცით, რომ როგორც შობა ძისა მაძისაგან, ეგრეთვე გამოსვლა ძისგან სულისა წმიდისა არის საუკუნო, შინაგანი, სრული და მიუწდომელი.

§ 35. ხოლო განსაკუთრებით შესახებელად სულისა წმიდისა ძისადმი უნდა ვსთქვათ შემდგომი.

1) სული წმიდა არის საუკუნოდ გამოძავალი მხოლოდ მაძისაგან და არა ძისაგან, როგორც ცხადად და ნათლად გვასწავს ჩუქნი თუთ იესო ქრისტემან და როგორც აღიარებს მართლ-მადრიდებელი ეკკლესია ჩუქნი (იხილეთ იოანეს თავი 15, მ. 26),—და

2) მესა ზედა განისვენებს, რომლისა-თჳს სთქჳს ისაია წინასწარმეტყველმან: «და განისვენოს მას ზედა სულმან ღმთისამან» (ისაიას თ. 11, მ. 2); და თჳთ მემანცა ღმთისამან სთქჳს თავისა თჳსისა-თჳს: «სული უფლისა ჩემ ზედა, რომლისა-თჳს მცხო მე» (ლუკ. თ. 4, მ. 18). ამისთჳს სული წმიდა იწოდება ზოგ-ჯერ სულად მისა, რომემანცა მიანიჭა იგი თავის მოციქულებს, და მოუვლინა სოფელსა მამისაგან, ესე იგი—ეოველსა მოწმუნესა სოფელსა შინა მეოფსა. მაგალითებრ: ჰავლე მოციქული იტევის: «გამოავლინა ღმერთმან სული მისა თვისისა გულთა შინა ჩუწნთა, რომლითა ვლადდებთ: აბბა მამაო» (გალატ. თ. 4, მ. 6); და თჳთ უფალმან იესო ქრისტემან, შემდგომად აღდგომისა მისისა შეჰბერა მოციქულებს და ჰრქჳს: «მრიდეთ სული წმიდა».—და უწინარეს ზეცად ამაღლებისა, უბრმანა მათ: «უკეთუ მე არა წარვიდე, ნუგემინის-მცემელი იგი არა მოვიდეს თქუწნდა; უკეთუ მე წარვიდე, მოვაუვლინო იგი თქუწნდა» (იოან. თ. 20, მ. 21—22;

და თავი 16, მ. 7).—და ესრეთ

3) სული წმიდა გამოვალს საუკუნოდ მამისაგან და დროებითად მოეკლინა სოფელსა ანუ მოწმუნესა კაცთა ნათესავსა; ამისთვის არის ნათქვამი ზოგჯერ საეკლესიო წიგნებში და წმიდათა მამათა წერილებშიცა, რომელ სული წმიდა გამოვალს მამისაგან მისამიერ. ესე აღნიშნავს მას, რომ სული წმიდა მხოლოდ მისამიერ მოეკლინება სოფელსა, ესე იგი—მისა თხოვნითა და შუამდგომელობითა წინაშე მამისა; და არაოდეს არა აღნიშნავს მას, ვითომცა იგი გამოვალს მამისაგან და მისაგან მსგავსად ლათინთა ეკლესიისა სწავლისა.—

4.) შესახებელად ესრეთისა სწავლისა ლათინთა ანუ თრანკთა ეკლესიისა უნდა ვახსენოთ, რომ ამან მოახდინა საშინელი შუოთი და განხეთქილება საბერძნეთის და რომის ქრისტიანებთა შორის, და სრულიად განჰყო და განაგდო ერთმან-ერთისაგან ორნი დიდნი ეკლესიები—აღმოსავლეთისა და დასავლეთისა. განხეთქილება ესე მოქმედებს ვიდრე აქამოდე, — და

ღმერთმან უწყის — ოდეს იქმნება აღსასრული მისი. უმეტესი მეტეუჭლებს ამ საგანსკად და განმარტება მისი, ჩუჭნის ფიქრით, დაძთება ისე უქმად და უნაყოფოდ, ვითარცა ვხედავთ უსარგებლოდ და უმოქმედოდ მრავალ-ქაძიერთა ღვაწლთა და შრომათა დიდად განათლებულთა ზირთა და ღუთის-მეტეუკლთა, მეფეთა და მთავართა, მწიქმსთა და მოძღვართა რომისა და საბერძნეთისათა. ინებოს მხოლოდ ღმერთმან ურთიერთისათანა მსწრაფლ შეერთება, დამშვიდება და დაწინარება განმორებულთა და განთვისებულთა ცხოვართა სამწესოდასა თვისისათა, რომელნი იუვნენ ოდესმე ძმანი ერთგულნი და ერთ-სულნი, და ოდეს ვხედავთ მტერად სასტიკად და დაუცხრომელად, — და გამოაჩინოს ჭეშმარიტება სულისა მიერ წმიდისა, რომელიცა არს თვთ სიბრძნე და ჭეშმარიტება! — ესრეთის კეთილ-მსურველობით და განსრახვით დაუტევებთ ჩუჭნ მსჯელობასა ამ აღნიშნულს საგანსკად, — მისთვის რომ ჩუჭნ კვსურს ეოველთათანა მშვიდობა, და არა მტერობა, არცა აღძრვა და განღვიძება შფოთისა, სიძულელიისა და უკმაყოფილებისა.

შექმედებათა-თჳს ღუთისა — შექმნისა და განგებულებისა, ანუ ქმნილების ფარვისა და დაცვისა-თჳს.

§ 35. ღმერთი ჩუწნი—წმიდა სამება არის შემოქმედი ცისა და ქუწყანისა, ხილულისა და უხილავისა, ანგელოზთა და კაცთა, ჰირუტუტთა და ქვეწარმავალთა, და სხუათა ყოველთა, რადცა მხოლოდ არის ანუ ყოფილა სადმე,—და თჳნიერ მისა არცა ერთი რა ქმნილ-არს არცა ცასა და არცა ქუწყანასა ზედა, გინა მიწასა და ქვესკნელსა ქვეშე. (იოან. თ. 1, მ. 3). მან განაბრწუინვა ცაჲ მშვენიერებითა და განაწესა იგი სამკვიდრებელად წმიდათა ანგელოზთა, და ქუწყანაცა ეგრეთვე შეამკოდა ალავსო ყოვლითა კეთილითა, და მოსცა საცხოვრებელად კაცთა ნათესავსა;—და ყოველსა ამას იცავს და განაგებს იგი ყოვლად-შემძლებელითა ბრძანებითა, სახიერებითა და მნებელობითა თჳსითა ვიდრე აქამომდე. ამის-თჳს ამ დოღმატიკის განყოფილებაში უნდა განვიხილოთ: 1) შექმნა ქუწყნისა ანუ სოფლისა, 2) დაცუა

ანუ მართვა მისი, 3) შექმნა ანგელოზთა გუნდისა, და
4) შექმნა კაცთა ნათესავისა.

შექმნა ქუჭუნისა.

§36. შექმნა ქუჭუნისა ანუ სოფლისა აზრის დი-
დი და საკვირველი საქმე სიბრძნისა და უოვლად-შემ-
ძლებელობისა ღმერთისა, რომელსაცა მივსწვდებით და
ვსცნობთ მხოლოდ სარწმუნოებითა, ვითარცა იტყვის
მოციქული: «სარწმუნოებით ვცნობივს დაძეარება სა-
ჟგუნეთა სიტყვითა ღმერთისათა, არა სახინოსავან სი-
ლულად შექმნულად» (ებრ. თ. 11, მ. 3). მეძიებელნი
სოფლის შექმნის მიზეზისანი ამ სარწმუნოების გა-
რეშე უოველთჳს იუვნენ საშინელს ცთომადი და სიბ-
ნელეში, და არა-ვითარნი ნათელი ჭეშმარიტებისა არა
იყო მათ შორის. ზოგნი მათგანნი ამბობდნენ, მაგა-
ლითებრ, ესრეთ: ქუჭუნა შექმნა ანუ დაიბადა თა-
ვით თვისითო, — ისრე, მაშასადამე, როგორც ჩნდება
სოკო ანუ მცირე რომელიმე მოძრავი და ქვეწარმა-

ვალი შედგომად წვიმისა და ნოტიოსა. ზოგნი ამ-
ბობდნენ, რომ ნაწილნი ქუჭყანისანი იყვნენ ოდესმე
კანბნეულნი და უწესოდ მიურილ-მოურილნიო, და მერმე
მოხდა ისრეთი შემთხვევა და ძრვა, რომ ეს ნაწილები
ერთად შეიყარნენო, და ამისგამო მიიღო ქუჭყანამან ის
სახე, რომელიც ახლა აქუსო. ხოლო სხუანი იტყო-
დნენ უფრო სხუა-და-სხუად უწესოდ და უკანონოდ.—
ჩუჭნთვს ეოველი ესე არის ზღაპარი და ბასრობა,
ვინაჲდგან ჭეშმარიტად ვიცით საღმრთო წერილისა-
ვან, თუ ვინ, ოდეს, ვითარ და რაჲსაგან შექმნა სო-
ფელი, და მსგავსნი ამისნი. ამისთვს ამ ზუნკტში ჩუჭნ
უნდა განვმარტოთ შედგომნი წინადადებანი სოფლის
შექმნისა-თვს.

§ 37. ვინ შექმნა სოფელი? სოფელი
შექმნა სახიერებითა თვისითა ერთმან მხოლოდ ღმერ-
თმან, წმიდა სამებად ცნობილმან. მამა-სადამე სოფ-
ლის შექმნაში განუთვისებელად ეოფილან მონაწილე-
ნი სამნივე ზირნი წმიდისა სამებისანი. ესე სჩანს მის-
გან, რომ კაცის შექმნის დროს ჰქონდათ მათ რჩევა

გ ა რ დ ა მ ო ც ე მ ა .

ჭაძრაღ მიყვანებისათვის ყოვლად-წმიდისა და უფროსად კურთხეულისა დედუფლისა ჩუქნისა ღუთის-მშობლისა, და ცხოვრებისა-თვის მისისა მასვე ჭაძარსა შინა, გამოკრებული წმიდათა მამათაგან სარწმუნოთა მწერალთა.

ოდესცა ყოვლად წმიდასა და უფროსად კურთხეულსა საღმრთოსა ყრმასა მარიაჲს შეუსრულდა სამი წელი, მართალთა მშობელთა მისთა, რომელიცა ილოცვიდეს რა გახსნისა-თვის უნაყოფოებისა-თვის მათისა მოქსენათ აღთქმა თვისი, რომელ შესწირონ მსხვერპლად ღმერთსა შობილი მათგან ყრმა, -მასინ განიზრახეს ნამდვილ აღსრულება მისი. რომლისა-თვისცა მოუწოდეს ნაზარეთს, სადაცა იგინი სცხოვრებდენ, ყოველთა ნათესავთა თვისთა სამეფო სამღუდელთ ტომისაგან. რამეთუ იოაკიმ იყო თესლისაგან მეფისა, ხოლო ცოლი მისი ანნა ტომისაგან მღუდელთ-მთავრისა, მოუწოდეს ეგრეთვე ყოველთა ქალწულთა მოუმზადეს მრავალნი ღამპარნი და შემოსეს ქალწული მარიაჲ დიდად მშვენიერებითა სამეფოთა, რომლისათვის დალაგებენ წმიდანი მამანი ეკკლესიისანი. წმიდა იაკობ, აწხიებისკობოსი იერუსალიმისა, ჰიწითა იოაკიმისათა დაღად-ჭყოფს: « შემოჭკრიბენით წმიდანი ასულნი ებრაელთანი და აღიღონ ღამპარნი მთებარენი »! ხოლო წმიდა გერმანე, პატრიარქი სამეფო ქალაქისა, ანას ნაცვლად უბნობს: « შესწირავ უფალსა აღთქმულსა ჩემსა, მწუხარებასა შინა ბაგეთა მიერ ჩემთა წარმოთქმულსა; ამისთვისცა შეკვრიბენ მე ქალწული ღამპრებითა, მღუდელნი და ნათესავნი და კეტუვი მათ: «ინარებდეთ ჩემთანა, აჴა ესერა წინაჲ თქუჩნსა გამოკსცხადლები დედად და

ასულის ჩემს მივიყვან და მივსცემ, ანა შეუქსა ქუჭყანისასა, ანამედ
დმერთსა ზედათა შეუთქსა ». ხოლო წმიდა თეოფილაკტე, ანხიებისკო-
პოსი ბულგარისა, ესრეთ სწერს მეტებრის შემკობისათჳს საღმრთოჲსა
ერმისა: ჟერ იყო, რათამცა მიყვანება საღმრთოჲსა ერმისა უოფილ-იყო
ღირსეულად, რამეთუ გლახაკური ძაძა ანა ეთვისების ესრეთსა ნათელსა
და მრავალ ფასისა მანიაკსა, ჟერ იყო შემოსა მისი სამეუფოჲთა სა-
მოსლითა, რათამცა განამზადეს იგი უმაღლესისა დიდებისა და მშვენე-
რებისადმი.

განაამზადეს ყოველივე დიდ-მშვენეირად, რაჲცა სახმარ-იყო დიდ-
ბულისა ტაძრად-მიყვანებისა-თჳს მისისა, წარვიდნენ ყოველნივე იერუსა-
ლიმად, რომელიცა შორავს სამი დღის ოდენ საუალ ნასარეთით. და მი-
რანიწივნეს იერუსალიმად, წარვიდნენ იგინი ეკკლესიად, რათამცა შეიყვან-
ნონ მას შინა განცხორებულე ეკკლესია ღუთისა ერმა სამისა წლისა ყო-
ვლად წმიდა ქალწული მარიაჲ. გუნდნი ქალწულთა წინაუძღოდენ მას აღ-
ნთებულთა ლამზრითა, რომლისა-თჳს წმიდა ტარსი ანხიებისკოპოსი
კონსტანტინეზოლისა დასდებს სიტყუათა ამით ბაკეთა წმიდისა ანხასათა:
«წარკედით ქალწულნო და ხვიდოდეთ ლამზრებითა წინაშე ჩემსა და წი-
ნაშე ერმისა საღმრთოჲსა ». სიმშვიდით და სიმდაბლით წმიდათა მშო-
ბელთა, მიიყვანეს ასული თჳსი, ღუთისა მიერ მათდა მონიჭებულე. მრავ-
ალნი მეზობელნი, ნათესავნი და მცნობნი ეთანამოგზაურებოდენ მათ
სინარულთა დიდითა, რომელთაცა ეზურათ ხელთა შინა ლამზარნი შე-
მოზღუდვიდნენ მათ, ვითარცა კარსკვლავნი მნათობსა მთოვარესა, რომ-
ელსა ზედა განჭკვირდებოდა ყოველი იერუსალიმი. წმიდა თეოფილაკტე
სრბასა ამას აღწერს ესრეთ: ასული დაივიწყებს სახლსა მამისა თვისისასა
და მოიყვანების მეუფისადმი, რომელმანცა შეიყვარა მშვენეირება მისი;
მოიყვანების მისდამი პატრიოთა და კეთილ-მშვენეირად გამოვალს იგი სახ-
ლისაგან მამისა და წინაუძღვიან მას დიდებითა ნათესავნი, მეზობელნი
და ყოველნი მეგობარნი მშობელთა მისთანი. მამანი მონაწილეობენ სი-
ხარულსა შინა მამისა მისისასა, დედანი თანაზიარ-ექმნებიან სინარულსა ში-

ნა დედისა მისისასა, ყრმანი და ქალწული სინარულით წინაუძღოდან ლამ-
პრებითა სდმრთოსა ყრმასა ყოვლად-წმიდისა, მსგავსად სიმრავლეთა
ვარსკვლავთასა ბრწყინვალეთა მთავარისათანა. შექცება სრულიად იერუსა-
ლიში, რათამცა იხილონ ესოდენ საკვირველი აღმატებული ჩვეულებისა
სრბლასა ახალი—სამის წლის ყრმისა, შემოსილისა ესე ვითარისა დიდუ-
ბითა, რომელსა მოგზაურ-ექმნეს პატრივითა ნათელ-მოსილითა. არა თუ
მხოლოდ მცხოვრებნი იერუსალიმისანი, არამედ ზეციური მოქალაქეობა-
ნი, წმიდანი ანგელოსნი მომდინარეობდენ, რათამცა იხილონ დიდებუ-
ლებითი სლვას ყოვლად წმიდის ქალწულის მარიაშისა, და რა იხილეს
იგი განსჯიოდნენ, ვითარცა ჭკალბს წმიდა ეკკლესია: « ანგელოსთა
რა იხილეს შესვლას ყოვლად-წმიდისა, დაუკვირდათ, ვითარ ქალწული
შეკვალს წმიდათა შინა წმიდათასა ». უხილავი გუნდი უკარცლათა გო-
ნებათანი ერთბაშად ხილულათა გუნდთა თანა წმიდათა ქალწულთასა ვი-
დოდან. ესრეთ ბრძანებისებრ უფლისა, მეოთვი შორის მათსა, ვითარ-
ცა აღჩეული ჭური ღუთისა, მარამ შეყვანილ-ექმნა განსაწმედელსა ში-
ნა. წმიდა არჩიებისკობისი გიორგი ნიკომიდიისა ამისთვის იტყვის ეს-
რეთ: « ოდესცა მშობელთა მიიყვანეს ქალწული ბჭეთა მიმართ ეკკლე-
სიისათა, მაშინ მათდა მიმართ მოჩაკიდეს ანგელოსნი გარეშემოხდულ-
ვიდეს მას. დაღაცათუ ანგელოსთა არცაღა უწყოდენ ძალი საიდუმლოდსა
განხორციელებისა, გარნა ვითარცა მსახური უფლისა ღუთისანი, ბრძანები-
სებრ მისისა მსახურებდენ მას ჟამსა ტაძრად-მიყვანებისა მისისასა და დაუ-
კვირდებოდათ მათ იგი. რომელ ვითარცა ჭური ჩხეული სათხლებათასა იყო
მოსილ სამარადისოდთა სიწმიდითა, და რა იხილეს ესე, რამეთუ გარდა
მისი იყო ესრეთ, რომელ არა ვითარსა უწმიდურებასა და ცოდვასა არა
ძალ-ემლო მისდამი მიახლებს, და ესრეთ აღასრულეს ნება უფლისა ბრძა-
ნებული მათდა მიმართ მსახურებას. აჭა ვითარითა პატრივითა და დიდები-
თა არა თუ ოდენ კაცნი, არამედ ანგელოსნიცა უბიწოსა ქალწულსა თა-
ნაუფილოდენ ჟამსა ეკკლესიად მიყვანებისა მისისასა. ვიდობანიცა ძველისა
აღთქმისა, რომელიცა იხურობდა რა თვის შორის მანანასა, მხოლოდ მოას-

წავებდა ყოვლად ჰატროსანს ქაღწულსა, შეტანილ-იყო კარავსა შინა სი-
ონისასა დიდითა ჰატროსითა წინაშე ყოვლისა ისრაილისა, მამა უმეტეს დი-
დებულად ჰერ-იყო წინაშე კრებულისა ანგელოსთა და კაცთასა შეუვანებს
ყოვლად კურთხეულისა ქაღწულისა, ამა სულიერისა კიდობნისა, რომელ-
საცა წინადვე განწესებულ-იყო დატევნად თვს შორის მანანასი-ქრისტესი:
ოდესცა კიდობანი ძველისა აღთქმისა შეიტანეს სამკვიდრებულსა შინა
უფლისასა, წინა უძღოდა მას მეფე ისრაილისა წინასწარმეტყუელად და-
ვით. ხოლო ამა უკუჩქ სულიერსა კიდობანსა ყოვლად წმიდისა ქაღწუ-
ლისასა, შეუვანებულსა ეკკლესიასა შინა ღმთისასა წინაუძღოდა, არა ქუჩ-
ენიური მეფე, არამედ მეფე ბეციური, რომლისადმიცა თვითოეულსა დღე-
სა ვილოცავთ: მეფეო ბეცათაო! ნუგეშინის-მცემელო! სულა ჭეშმარი-
ტებისაო! თვთ იგი წინა-უძღოდა ამა ასულსა მეფისასა, ვითარცა სწა-
მებს წმიდა ეკკლესია თვსსა საგალობელსა შინა, «წმიდათა შინა წმიდათა
წმიდა და შეუგინებელ სულისა მიერ წმიდისა შეიუვანების!» დროსა კიდობ-
ნის შეტანისასა იყო გალობა, ხმობა საკრავთა; დაუთმან უბრძანა მთა-
კართა ლეკიტელთასა დადგენა მგალობელთა, რათამცა გალობითა და ხმი-
თა მუსიკასა, სამვიკისა, საფსალმუნისა და ორღანოღსათა მოსცენ ხმა
ყამსა ყოვლად-წმიდის ქაღწულის ტაძრად მიუვანებისასა, არა ქუჩენი-
ურთა მუსიკასათა მოეტყმოდის ხმა სიხარულისა, არამედ თვთ ანგელოს-
ნი მსახურებდენ რა უხილავად შეუვანებსა ქაღწულისასა, უგალობდენ მას.
იგინი ბეციურითა ხმითა ადიდებდენ ქაღწულსა შეუვანებულსა წმიდათა ში-
ნა წმიდათასა სამსახურებულად უფლისა, ვითარცა მოგვითხრობს ამისთვის
ეკკლესია: « აჭა ესერა გარდამოვალს მაღლი უფლისა სულსა შინა ღმთისა-
სა, ამას უგალობენ ანგელოსნი ღმთისანი, ესე არს სოფელი ბეციური .
გარნა არცა ისმოდინ ხმანი კაცობრივისა გალობისანი; მართალი ანა
(ვითარცა იტყვის წმიდა ტარასი თვსსა ქადაგებსა შინა) უხმობდა წინა
მსროლთა ქაღწულთა: « აქებდით მას ხმითა გალობისათა, უგალობდით
მას ბობღნითა, ადიდეთ ეგე გალობითა სულიერითა, ადიდებდეთ ფსალ-
მუნითა და ათქალითა საფსალმუნისათა » . . . ამას მოგვითხრობს ჩუქნ

ეკკლესიაცა ესრეთ! « იხარებენ იოაკიმ და ანნა სულთა და გუნდნი ქალწულთა უგალობდენ უფალსა ფსალმუნითა ღაღადებისათა და დედასა მისსა მისტემდნენ ჰატვისსა! » აჭა ესერა გარდამოკალს მადლი უფლისა სულსა შინა ღმთისასა, ამას უგალობენ ანგელოსნი ღმთისანი, ესე არს სოფელი ზეციური. სიტყუათა ამათ შინა სჩანს, რომელ ქალწულნი იგი რომელნიცა წინაუძღოდეს, რომელნიმე უგალობდენ ქალწულსა მარიაშ დაავითის ფსალმუნებსა. თანახმად ამისა ჭ მთხზველი კანონისა ტაძრად მიუყვანებისა ყამსა ესრეთ ეტყვისთ ქალწულთა: « იწყეთ ქალწულნი, რომელთა გიპყრესთ სანთელნი საგალობელნი თქუძნნი და უგალობდით. ხოლო მართალნი მშობელნი, იოაკიმ და ანნა, ჭგალობდენ გალობასა დავით წინასწარმეტყუძლისასა, ვითარცა სწერს წმიდა ტარასი: « ისმინე ასულა და იხილე და მოყავ ყური შენი და დაივიწყე კრი შენი და სახელი მამისა შენისა, და გუღმან უთქუას მეუფესა სიკეთისა შენისა. (ფსალმ. მდ. მუხელი ი.)

თეოფილაკტე მოგვითხრობს, რამეთუ მღჳდელნი, რომელნიცა მსახურებდენ საღმრთოსა ეკკლესიასა შინა გამოვიდნენ მუნით და მიეგებენ გალობითა ურმასა, დედად დიდისა მღჳდელთმთავრისა წინადვე განსაზღვრებულისა. მართალი ანნა (ვითარცა სწერს წმიდა ტარასი) ესრეთ ეტყოდას ასულსა თჳსსა ყამსა მისის ეკკლესიასა შინა შესვლისასა; ხვიდოდე, ასულა ჩემო, მისდა მიმართ, ვინცა შენ ჩემდა მოგაკვინა! ხვიდოდდე კიდობანო სიწმიდისაო! მჩაკალ მოწყალისა მეუფისადმი; ხვიდოდდე ბჭეო ცხაკრებისაო! მომნიჭებელისადმი სახიერებისა, ხვიდოდდე კიდობანო სიტყვიერო ტაძრსა შინა უფლისასა; შეკედ ეკკლესიასა უფლისასა, სიხარულა და მხიარულებაო სოფლისაო!» შემოდგომად ამისა იოაკიმ და ანნა მიიქცეს რა ზაქარისადმი წინასწარმეტყველისა, განმანათლებელისა და ნათესავისა თჳსისა, რქუას მას ანნა: « მიილე, ზაქარია აჩრდილი შეუგინებელი; მიილე, მღჳდელა, უბიწო კიდობანი; მიილე, წინასწარმეტყუძლო, საცეცხლური სავსე უნაუთოღთა ნაკვერცხალითა, მიილე, მართალა, გუნდრეკი სულერიო. ხოლო წმიდა გერმანე მოგვითხრობს,

წამეთუ ანა ესრეთ ეტყოდა მღუდელთ-მთავარსა: « მიიღე, წინასწარმეტყუელ, ასული ღუთისა მიერ ჩემდა მონიჭებული; მიიღე, შეიყვანე და დაადგინე იგი მთასა ზედა წმიდასა, — მისთვის განმზადებულსა, საღმრთოსა შინა სამკვიდრებულსა. ნუ ჭყობ განცდასა წასამე მისთვის, არამედ მოელოდე, წამეთუ ღმერთი, რომელმან მოუწოდა მას სათნო იყოს მისთანა აღსრულებასა ».

ნეტარი იერონიმე სწერს, რომელ ეკლესიის შესავალსა აქუნდა ათხუთმეტი აღსავალი, რიტხვისამებრ ოსაღმუნთა ყამსა ზედა საგალობელთასა, და რომელ მღუდელნი და ლეკიტელნი აღვიდოდნენ რა აღსასრულებელად საღმრთოჲსა მსახურებისა ჭგალობდეს თუთიულსა აღსავალსა ზედა თუთიულსა ოსაღმუნსა. მართალთა იოაკიმ და ანანამ, მოიყვანეს რა ასული თჳსი, დააყენეს პირველსა აღსავალსა ზედა; ხოლო იგი, განძლიერებული უხილავად ძალისამიერ ღუთისა, თვინიერ ყოველასა შეწყვნისა, მსწათვლ აღვიდა თუთ უმაღლესსა აღსავალსა ზედა და დასდგა მუნ. ესრეთ ღმერთმან გამოაცხადა ძალი თჳსი ყამსაცა ჭახუკობრივისა მისისა ჭსაკისასა და მით გვაჩვენა, ვითარ დიდ-იქმნა მადლი ღუთისა მას ზედა ყამსა მისისა სრულ-წლოვანებისასა. განსცვიფრდეს ყოველნი, იხილეს რა სამისა წლისა ყრმა ესრეთ მსწრათვლ აღმავალი, ვითარცა წლოვანი ვინმე შეუწყვნელად სხუათა აღსავალსა ზედა, და უმეტესად განმანათლებელი ზაქარია, თერად განჭკვირდა, და ვითარცა წინასწარმეტყუელმან სულითა წმიდითა აღვსებულმან, ღაღად ჭყო, (ვითარცა მოგვითხრობს წმიდა ტარასი): « ჰი ყრმან ჰატოოსანო! ჰი ქალწულო უბიწო! ქალწულო შეკნეო, ყოველთა დედათა შეკნიერებაო! ხატო და მაკალითო ქალწულთა სიკეთისაო! შენ გურთხეულო დედათა შორის, დიდებულო სიწმიდითა, დაბეჭდილო ქალწულებითა და მხსნელო ადამის წყევლისაო! » მანვე მოწმობისაებრ წმიდისა გერმანისა, ჭრქუა ანას: « გურთხეულ არს ნაყოფი შენი, დედაო ღირს ჰატოვისცემისაო უმეტეს ყოველთა! დიდებულ-არს საშო შენი და დიდებულ-არს ასული შენ მიერ მოყვანილი, სავარელი ღუთისა! » იგივე წმიდა გერმანე სწერს, წამეთუ ზაქარიას რა

მიჭყავდა ხელით ყრმა საკურთხეველსა შინა, იხარებდა სულითა და ეტყუადა მას: « ხვიდოდე აღსრულებამ, აღთქმათა უფლისათამ, ბეჭედო აღთქმისა მისისამ! ხვიდოდე გამოცხადებამ მზრახველობისა მისისამ, აღსრულებამ საიდუმლოთა მისთამ, სარკეო ყოველთა წინასწარმეტყუებლთამ, ხვიდოდე დაძველებულთა განახლებამ, ნათელი ბნელთა შინა მსხდომართამ, ხვიდოდე ახლო და საღმრთლო ნიჭო! შეკედ სიხარულით ეკვლესიასა შინა უფლისა შენისას; აწ ქრისტესანად კაცთა მიერ ცნობილო, ხოლო შემდგომად ზეცათა შინა ქრისტესნიურთა-თჳს მიუწითომელო!» — ყოვლად-წმიდა იხარებდა და იშეებდა, ვითარცა განბრწყინებულსა პალატისა წასამე შინა, ვიდოდა რა სახლსა შინა უფლისასა, იყო რა სამი ოდენ წლისა, იგი აღივსო მადლითა ღმრთისათა, ვითარცა წინარე ხილული და წინად აღჩეული უწინარეს შექმნადმდე ღმრთისა მიერ სოფლისა.

ესრეთ ყოვლად-წმიდა და უფროსად კურთხეული ქალწული მარიაშ, შეუვანილ-იქმნა ეკვლესიასა შინა უფლისასა. მღუდელთ-მთავარმან ზაქარიაშ ჰქმნა ყოველთა-თჳს განსაკვირველი საქმე. მან შეიყვანა ყრმა თჳთ შინაგანსა კარავსა საწამებელისასა, რომელსაცა ეწოდებოდა წმიდა წმიდათა, რომელიცა იყო უგანი მეორისა კრეტსაბმელისა, სადაცა იღვა კიდობანი აღთქმისა გარეშე მოჭედელი ოქროთა და ქერაბინნი დიდებისანი (ჭოვარვიდენ) აგრილებდენ საკურთხეველსა. მუნ შესულა არათუ დედათა სქესთა, არამედ მღუდელთაცა არა ძალ-უღვათ, მხოლოდ მღუდელთ-მთავარსა ჰქონდა ნება მუნ შესვლისა, და ამასცა წელიწადში ერთგზის. მუნ ყოვლად წმიდა ქალწულსა, მღუდელთ-მთავარმან ზაქარიამ დაუნიშნა ადგილი სალოცავად, ხოლო სხუათა ქალწულთა, რომელნიცა მოიყვანებოდნენ ყამსა სიერმისა მათისასა მსახურებად ღმრთისა, მიეტყმოდათ ადგილი ლოცვისა, (ვითარცა იტყვის კირილე ალექსანდრიისა და გრიგორი ნოსელი) საშუალ ეკვლესიისა და საკურთხეველისა, სადაცა უგანასკნელ მოიკლას ზაქარია. იყო ფიცხელად აღკრძალულ მღუდელთ-მთავართაგან და ამისთჳს ვერცაუინ ქალწულთაგანი იკადრებდა განსაწმედლისადმი მიახლებასა. გარნა ყოვლად-წმიდა ქალწულსა ყამითგან მისის ტამჩად მიყვანე-

ბისას აქუნდა ნება მარად ყამ და კიდოდცა სკურთხეველსა შინა უკანა
კრეტსაბმელისა და მუნ ილოცვიდა. ხოლო ესე ჭქმნა მღუდელთ-მთავარ-
მან იდუმალ უწყებისაებრ ღუთისა. რომელისა თჳს ესრეთ უბნობს წმიდა
თეოფილაკტი: « მღუდელთ-მთავარმან მას ყამსა შინა ღუთიკ-შემოსილმან
იყო რა გარეშე თჳსსა, გულის-ხმა-ჭყო, რამეთუ ყრმა ესე დაიტევს ღუ-
თაებრივისა მადლსა და ამისთჳს უმეტეს თჳთ მღუდელთ-მთავრისა მის
ღირს-იყო მარად ყამ წარდგომად წინაშე ჰაისა ღუთისასა. მოესუნა თქმუ-
ლი სჯულისა შინა კიდობნისათჳს, რომლისაცა ყოფა წმიდათა შინა წმი-
დათასა ბრძანებულ იყო და გულის-ხმა-ჭყო მან, რომელ ესე მოასწავებ-
და ყრმასა მას. და ესრეთ მცირედისაცა იჭკისა იკადნიერა წინააღ-
მდეგ წესებულებისა სჯულისათა შეუკანა მის ყრმისა წმიდათა შინა წმი-
დათასა. ესე ვითარითა სხითა ყრმამან მან დაიპყრა ადგილი, უხილავი
ყოველთა მამაკაცთა და თჳთ მღუდელთა თვისცა, რომელსაცა იხილვიდა
მხოლოდ მღუდელთ-მთავარი წელიწადში ერთგზის. ჟერ იყო, რათამცა
ვიდრე ჩასახვადმდე მისსა ზესთა აღმატებულისა სწმიდითა განწმედი-
ლი მუცელსა შინავე დედისა თჳსისა განმარტლებული, არა იქმნეს უკუნ-
მდებარე საზოგადოსა და მძიმესა ჭსჯულისა, წარმოწყობისა ერთა მი-
მართ ცოდვილთასა, ვინააღგან იგი აღემატა უმაღლეს ანგელოსთა, და
მოქმედებდა მას ზედა, არა თუ სჯული, არამედ მადლი.
ნეტარი იერონიმი მოგვითხრობს, რამეთუ მართალთა მშობელთა მო-
რჩაიევანეს უფროსად კურთხეული ასული თჳსი, შესწირეს ღმერთსა შე-
საწირავი მსხვერპლი და ყოვლად-დასაწკელი, ხოლო შემდგომად მიიღეს
კურთხევა მღუდელთ-მთავრისა და ყოველთა მღუდელთა კრებულისა და
უგუნაქტენ სახლად ნათესაუბითურთ თჳსით იხარებდენ და ადიდებდენ
ღმერთსა და ჭქმნეს ყოველთა თჳს სერი დიდი.
ყოვლად წმიდა ქალწული, ოდეს მიიევანეს სახლსა შინა ღუთისასა,
მისცეს იგი ჰირკულად სავანესა შინა ქალწულთასა. იერუსალიმის ეპკლე-
სიასა, აღშენებულსა სოლომონისა მიერ და განახლებულსა ზორობაბე-
ლის მიერ, აქუნდა მრავალნი სავანენი ანუ მონასტერნი, ვითარცა სწერს

ამისთვის ებრახტათ ძველი ისტორიის მწერალი იოსებ. გარეშემო ზღუ-
დეთა ეკკლესიისათა იყო ოც და ათი შკანიერნი და სრულნი ქვის გან-
სასკენებელი სენაკნი, რადუქმე დაშორებით ერთი მეორისაგან, მათ ზე-
და იუვენ დაშენებულნი სხუანიცა სენაკნი და კვალად მათ ზედა სხუანი-
ცა და ესე ვითარითა სახითა ყოველნივე იგინი იუვენს რიცხვთ ოთხმოც-
და ათი დიდ-ფრიადის სიმარჯვითა ცხოვრებისა-თჳს. სიმაღლე მათი იყო
თანასწორ ეკკლესიის კედელთა და იგინი მსახურებდენ ნაცვლად გოდოლ-
თა ანუ სვეტთა, რომელნიცა იზერობდენ ზღუდესა მას. მათ შინა სცხო-
ვრებდენ სხუა და სხუანი ჰილნი. ქალწულთა, რომელნიცა განწესებულ-
იუვენს დროდმდე სამსახურებელად ღუთისა, აქუნდათ მათ სავანე საკუთ-
რად; ქვრივნი, რომელთაცა აღეთქუათ ღუთისა-თჳს დაცვა სიწმიდისა თჳ-
სისა, ვიდრე სიკუდილადმდე, მაგალითებრ: ანა წინასწარმეტყუელსა ასუ-
ლი თანუელისა, ჰსცხოვრებდენ ესრეთვე განსაკუთრებით. მამა-განნი წო-
დებულნი ნახარეველად, რომელნიცა ატარებდენ ცხოვრებასა უბიწო-
სა, ვითარცა შემდგომს დროში განდგომილნი, აქუნდათ საკუთარნი სე-
ნაკნი. ესენი ყოველნი მსახურებდენ ეკკლესიასა შინა უფლისასა, და გა-
მოიზრდებოდნან შემოსავლითა ეკკლესიისათა. ხოლო სხუანი განსასკე-
ნებელი იუვენს განწესებულ უცხოთა თჳს შორით მოსულთა მუნ თაყვა-
ნისსაცემელად. ყოვლად წმიდა ყრმა მარია მთიუვანეს ქალწულთა სავა-
ნეში და ჩაბარეს უხცოვანესთა ქალწულთა, რომელნიცა იუვენს განსწავ-
ლულ საღმრთო წერილთა და ხელ-საქმეთა გამოცდილ. ყოველივე ესე
იქმნა მისთვის, რათამცა ყოვლად-წმიდა ქალწული სიყრმითგანვე უკუწ
განსწავლულ-იქმნეს საღმრთოსა წერილსა შინა და მეცნიერ ყოვლითავე
ხელოვნებითა. მშობელი მისნი იოაკიმ და ანა ვიდოდენ ყოვლად გურ-
თხეულისა ასულისა თჳსისა თანა და უფრორე ხშირად ანა სანახავად
მისა და ასწავებდა მას, და ესრეთ განმავალობასა შინა მტირისა ჟამისა-
სა ქალწულმან მარია მრულ-ჰყო თავი თჳსი სწავლასა შინა საღმრთოსა
წერილისასა, ვითარცა ემოწმების წმიდა ამეროსი და გიორგი მკისტორ-
იაკე. წმიდა ეპიტოვანე უბნობს მისთვის ესრეთ: იგი იყო მახვილი გონე-

ბითა და აქუნდა სიყვარული სწავლისა, კითხულობდა ხშირად საღმრთო-
სა წერილსა, და განიზრახვიდა მისთვის; ეგრეთვე შეართვიდა მატყელსა
და სელსა და ჭკერვიდა აბრეშუმითა. კეთილ-გონიერება მისი განაკვირ-
ვებდა ყოველთა. უმეტეს უყვარდა მას კერვა სამოსელთა მათ, რომელ-
ნიცა სახმარ იყვნეს მღჳდელთა თჳს ეკკლესიასა შინა ჟამსა ღჳთის-მის-
ხურებისასა, და მარადის სცდილობდა ესრეთთა ხელგუნებათა. მანვე შეჭ-
კერა ხელთა თჳსითა კვართი უფლისა იესოსი.

იგივე ეზიფანე უბნობს, ვითარმედ ყოვლად-წმიდასა ქალწულსა ეკ-
კლესიიდან ეძლეოდა საზრდო, ვითარცა სხჳათა ქალწულთა; გარნა იგი
ეძლეოდა მგზავრთა და გლახაკთა. ხოლო თჳთ იგი ვითარცა ღაღადებს
წმიდა ეკკლესია, იზრდებოდა ზეციურის ზურითა. წმიდა გერმანეცა გა-
ნამეორებს ამას: « იმყოფებოდა რა წმიდათა შინა წმიდათასა, იგი მიი-
ღებდა ტკბილსა საზრდოსა ანგელოსისაგან ». მსგავსად მისა წმიდა ან-
დრია კრიტიელი იტყვის, « ჭკიებდა რა, ვითარცა საყდარსა ზედა სამე-
უფოსა წმიდათა შინა წმიდათასა, იხმევდა საზრდელსა უხრწნელსა და სა-
კვირველსა ! » კვლად მოგვითხრობენ, ვითარმედ ყოვლად წმიდა ქალწული
სცხორებდა სამკვიდრებელსა შინა რომელიცა იწოდებოდა წმიდა წმიდა-
თა უკანა მეორეს კრეტსაბმელისა და არა სავანესა ანუ მონასტერსა შინა
ქალწულთასა; ამა გარდამოცემისაშებრ ჯერ-არს ვიგულისხმეთ ესრეთ: თუმ-
ცადა სავანესა შინა ქალწულთასა იყო მისთვის განწყესებულ ადგილი, და
წმიდათა შინა წმიდათასა, ჭკონდა ნება მხოლოდ სალოცავად სკლისა; გარ-
ნა სწავლობდა რა წერილსა და ხელთ-საქმესა უმეტესად იღვწიდა ღოც-
ვისა-თჳს, ვიდრე ხელთ-საქმისა. მრთელს ღამესა და უმეტესს ნაწილსა
ღღისასა იგი განატარებდა ღოცვასა შინა, რომლისა-თჳსცა ვიდრედა წმი-
დათა შინა წმიდათასა, ხოლო ხელ-საქმესა იქმოდა იგი განსასკუნებელ-
სა შინა თვისსა, ვინაოდგან ადვილად იყო ტაძარსა შინა ხელსაქმისა
შეტანად. ესე ვითარითა სახითა უმეტესსა ნაწილსა დრომსასა იმყოფე-
ბოდა იგი ეკკლესიასა შინა და ილოცვიდა უკანა მეორის კრეტსაბმე-
ლისა შინაგან კარვისა, იშვიტად ჯა თჳთ მცირესა დროსა ვიდრედა სე-

ნაკსა შინა თჳსსა. და ამისათჳს უკუჭ მობღუწარნი ეკკლესიისანი თანა-
ნახმად მეტეველებენ, ვითარმედ ყოვლად-წმიდა ქალწული სცხოვრებდა
სიუწმითგან ვიდრე ათორმეტ წლადმდე წმიდათა შინა წმიდათასა.

აჲ ვითარ აღწერს კეთილ-მსახური იერონიმე ცხოვრებასა ყოვლად წმი-
დისა ქალწულისასა ყამსა ჰირკელისა ჭასაკისა მისისასა: « ნეტარი ქალ-
წული, მაშინ ოდეს იყო ჩხვილ და ყრმა მეოთვი, სხუათა ქალწულთა ტოლ-
თა თანა მისთა ტაძარსა შინა, სცხოვრებდა ყოვლად-პატიოსნად, გან-
თიადიღამ ვიდრე მესამე სწათამდე იდგა ლოცვად, ხოლო ამა ყამიდგან
მეტწოდმდე იწუებდა ხელსაქმესა თჳსსა გინა ვითხვასა წერილისასა, კვა-
ლად მეტწრე ყამითგან იწუებდა ლოცვასა, და დასცხრებოდა მხოლოდ მა-
შინ ოდესცა ანგელოსი გამოეცხადებოდა მას და მოაჩემებდა ჩვეულებ-
რისა საზრდოსა, უმეტეს და უმეტეს იზრდებოდა სიუკარულსა შინა
ღმთისასა.» ესრეთ იყო ცხოვრება მისი დროსა სიუწმისა მისისასა, ოდეს-
ცა ცხოვრებდა იგი ქალწულთა თჳსთა ტოლთა თანა, იზრდებოდა და გან-
მტკიცდებოდა ღლითი ღლე სულითა, იგი უმეტეს ჭ უმეტეს წარმეტებოდა
შრომათა შინა, და შრომისათანა ამრავლებდა კედრებასა ცა ღმთისასა, ეს-
რეთ, რომელ იგი აღვიდოდა ძალითი ძალად, მას ყამადმდე, ვიდრე ძა-
ლი მადლისა მოვიდა და ჭფარკვიდა მას. განმანათლებელმან ზაქარია მს-
კუთარითა თჳსითა თჳსითა იხილა, ანგელოსი, რომელი გამოეცხადა მა-
რია მს და მოაჩემა მას საზრდელი. გიორგი ნიკოდემელი ესრეთ უბ-
ნობს მისთჳს: « შესაბამად ვითარ იგი იზრდებოდა ღლითი ღლე, მისთა-
ნა ნიჭნიცა სულიანი იზრდებოდინ, და განძლიერდებოდინ, ჭკიებდა
იგი ანგელოსთათანა, რომელიცა ერთგვის ზაქარია მცა ჭ'ცნო ჩაყამს იგი
იყო საკურთხეველსა შინა, და აღსრულებდა რა თჳსსა მსახურებასა, მა-
შინ იხილა მან ერთი ვინმე სახითა უცხოეთა მსგავსი ანგელოსისა, რომ-
ელიცა ზრახვიდა ქალწულისათანა და საზრდელსა მიაჩემებდა მას. ზა-
ქარია, თურიად განვირგებული განიზრახვიდა შოროის თჳსსა, რაჲ არს უჩ-
ველო და ახალი ჩვენება ესე? ანგელოსნი ტაძარსა შინა გამოეცხადე-
ბიან მხოლოდ მღჳდეულთა და მათთაცა თურიად იშვიტად, და რომელ ან-

გელისი ოდესმე სჩვენებოდეს ყრმასა ქალწულსა, ესე სრულიად უჩვეულად არს უკეთუმცა ესვას მას ქმარი და ეკედრებოდეს ღმერთსა განხსნისა-თჳს უნაყოფობისა თჳსისა, ვითარცა ანა; მაშინ არა სადამე განკვირდებოდი მე გამოცხადებასა ამას ზედა. გარნა ქალწულსა ამას ლოცვაცა არა ძალუმს. ხოლო ანგელისი მარადის გამოცხადების, ვითარცა თჳთ მე ვინილუ და ესეცა მომიუკანებს მე დიდსა განკვირებასა, ეჭვსა და შიშსა შინა! რასა ნიშნავს ყოველივე ესე? ამისგან რაჲ იქმნების. რაჲსათჳს მოვალს უწყებად. მისსა ანგელისი, და ვითარცა მოართმევს მას საზრდელსა. საიღამ მოიღებს მას?... ვის მიერ შემზადებულ-არს იგი, და ვისსა ხელსა გამოუცხვიეს ჰური ესე? ანგელისნი არა მზრუნველობენ ჩუქნთა მსოფლიოთა საჭიროებათა-თჳს! და თუმცა იუკნენ კაცნი, რომელნიცა გამოიზრდებოდნან ანგელისთა მიერ: გარნა მაშინაცა საზრდელსა მათსა ამზადებდეს კაცნივე. დანიილ გამოზარდა ანგელისმან ზესთა ბრძანებისამებრ, გარნა მან წარიუკანა ამბაკუმ და პინაგითურთ ჰურით საესეთთა, რათამცა არა დაეცეს შიში ანგელისის გამოცხადებასა და არა ჩვეულებრივის საზრდელისა ხილვისა გამოსაზრდელსა ზედა, ხოლო აქა ერთი უკუჩქ ანგელისი მოვალს ყრმისადმი სახილ თჳსად ყოველივე ესე საიდუმლო არს ჩემთჳს და მიუწითომელ, რამეთუ უამსავე სიურბისასა ღირს-იქმნა ქალწული ესრეთთა ნიჭთა და უსხეულოთასა მსახურებასა? რასა უკუჩქ ნიშნავს ყოველივე ესე? ვინ არს ესე საიდუმლო?... არა მას ზედა შესრულდებიანა წინარე თქმულნი წინასწარმეტყუჩქლთა მიერ?— არა მის მიერ აღსრულდებიანა მრავალთა საუკუნეთა მოლოდებანი ჩვენნი? არა მისგან მიიღებსა ბუნებასა კაცისასა იგი, რომელნიცა მოვალს ხსნად კაცთა ნათესავისა? არა თჳთ ესე არსაა ჩემ მიერ ხილული ქალწული იგი, რომელნიცა წინად-აღრჩეულ არს ჭურად დიდისა და მაღლისა საიდუმლოდსა? ჰი სახლო ისრაილისაო, ეკოდენ ნეტარ ხარ შენ, რამეთუ შენგან აღმოსცენდა ესე ვითარი ნაყოფი! ჰი თჳსკო იესკო, ეკოდენ ნეტარ ხარ შენ, რამეთუ შენ გამოიღე რტო, რომელსა ზედაცა აღუკვადების ყვაული სოფლის გამოხსნისა! ვითარ დიდებულ-არს სახსენებელი

ტფილისის ჰირსულის ხარისხის ფერისტულ- ლების მონასტერი.

მონასტერი ესე მდგომარეობს აღმოსავლეთით კერძო ტფილისისა, მე-
სამის ნაწილის ჰირსულსა კუარტალსა შინა, მომალლასა ხარტუსა რუ-
და ავლაბრისასა, რომელიცა დაჭსჭურეტს წინარე დასავლეთ კერძო ქა-
ლასა ტფილისსა, მათა რუდა შეუენილსა, მსგავსად ამფითეატრისა,
მდებარესა კიდესა რუდა მდინარისა მტყურისასა, რომელიცა განჭყოფს
ტფილისს ავლაბრისაგან, და შეაკრთებეს მათ რჩნი ხიდნი ხისასი, მტე-
რდრე სამხრით კერძო მონასტრისა ამის მდებარენი.

ადგილი ესე, რომელსადა შეიტავს მონასტერი ვიდრე 800-ს კუადრატ-
ტნის საყენადჲ, გარდავლასა მისა 1790-ის წლისასა, გარეშეხლუდა
გალაქნით და ბურჯუიით კეთილ-მოწყობესა საქართუშლას დედამთავალ-
მან დარიაშ, ასულმან გიორგი დადიანისაჲს, და მეუღლემან კეთილ-მსა-
ხურის მეფის ირაკლი მეორისაჲს, და აღაშქსა მას მისა ეკლესია ესე,
აწ მდგომარე სახელსა რუდა მოსახელისა თვისისა წმიდის მარწამის და-
რისასა, რომელსადა აქუს სიგრძე შიგნიდამ 7 საყენი თავის კარისბჭით;
სიგრცე 2 საყენი ზ 5 ჩარქი; ხოლო სიმაღლე 3 საყენი და 3 ჩარქი,
და აქუნდა ესე კარის საუდრად თვისად, რომელსა ჭქონან 7 სარკმელნი
და 3-ნი კარნი, რომელი აწ შეცუალებულ არს ტაძრად ქრისტეს ფერის-
ტულალებისად.

ხოლო სახლი ესე, აწ საწინამძღვროდ დაწესებული, აღაშქსა ხსენებულ-

მანვე დედოფალმან საზავსულოდ სადგომად თვისად, რომელსა შინა ცხოვრებდა მხოლოდ სამსაოდენ თვესა მცირე რიცხვით მსჯობებითურთ, ვინადგან უწმინდეს და უგრილეს არს ტფილისისა ჭაერი ადგილისა ამის, და მდებარებაცა მისი თქალთათვის ფრიად სახინო, სადედგანცა შეიცავს თქალი ვითარცა ქარტასა ზედა გამოხატულსა სრულად მდებარეობასა ტფილისის ქალაქისასა.

ადგილი ესე შენობითურთ, რადგან სადედოფლო იყო და ეკუთნოდა ხაზინას, ამისთვის 1815 წელსა შინა, მოსცა სამოქალაქო მთავრობამან სასულიერო მთავრობას შეცვალებით, ნაცულოდ დიდისა მის ხარებობის ეკკლესიისა (რომელიცა მდგომარებს საშუალ ტფილისისა და არს აწ ამბრად ზურისად (*)) და აქუნდა ესე პირველად განსუწმნებულს კახეთის არხივის-კოპოსს დოსითეოსს ჰოდვერიად თვისად, რომელსა შინა მდგომარებდა ჟამსა ტფილისსა შინ მეოფობისა თვისას: და შემდგომად წარსლვისა მისისა როსსიად, განსუწმნებულმან საქართუშლოს ექსარხოსმან თეოფილაკტემ, ვინადგან არაოდესმე უოფილ-არს ტფილისსა შინა მონასტერი მონასტონთა საცხოვრებელად (გარდა კათოლიკოსისა კარისა, რომელსაცა ჭუჭუნდეს ეზოსა შინა თვისსა სრულნი და რჩეულნი კრებულნი, ვითარ იგი არხიმანდრიტნი, მღუდელმონასტონნი, არხიდიაკონნი, იეროდიაკუნიებითურთ, იზოდიაკონნი, მგალობელნი და სხუანი კლირიკოსნი ეკკლესიისანი); ამისთვის შესაბამად მრაცხმან, გინათუ მიმხედმან როსსიის ქალაქთა შინა მეოფთა მონასტერთამან, ინება ტფილისსა შინა დაწესება მონასტრისა, და დასდვა საზავსულო სადგური ესე დედოფლისა მონასტრად 1819-სა წელსა, რომელსა ზედა მოსცულა პატრიკი და სახელი პირველის საარხიმანდრიტოს ქუათახევის მონასტრისა, ჯა წინამძღუარცა

(*) ესე ეკკლესია იყო აღშენებული ლათინთ მისიონერთაგან, რომელსა ეღა გუმბათი მსგავსი რომის ეკკლესიისა: და რაჟამს განიდევნეს ტფილისით ლათინთ მოძღუარნი 1755 წელში მეფის თეიმურაზისა და მისა მისისა ირაკლისაგან, მეცადნიობისათვის აღმოსავლეთის სარწმუნოებისა გარდაქცევისაგამო, მიერითგან შეცვალებულ იქნა მართლმადიდებელთ ქართუშლოთ ეკკლესიად.

მისი აწმინდრები ათანასი, ნათესავით ქართველი, გუჩაძე პეტრია-შვი-
ლი, შობით ყიზლარელი, უწმინდესის სინოდის კანტორის ჩიქნი (*),
რომელიც იქმნა შემდგომად მაკარის მონასტრის წინამძღუროდ, და მუ-
ნითგან მოსკოვს დონის მონასტრის აწმინდრებად, სადა იგი აღეს-
რულა და დაკლავა. ხოლო შემდგომად თეოფილაქტეს გარდაცვალები-
სა, მოადგილემან მისმან ექსარხოსმან იონა, გამოიყენა შიომღვიმის
უდაბნოთგან ორი მღვდელმონაზონი, ერთი მთავარდიაკონი, ორი მწიწ-
მონაზონი და დადგინა ამას მონასტრისა შინა წელსა 1820-სა, და
უწოდა მას ტფილისის პირველის ხარისხის მონასტრად, რომელსა შინა
იყო მოადგილედ შემდგომად ათანასის ირინეოს აწმინდრები; შემ-
დგომად უკუნ ქტუვის მისისა როსსიად დაიდგინა მოადგილედ მისა აწ-
მინდრები ეკგანი ნათესავით რუსიკე, რომელმანცა კეთილად იღუწა
დახატუა ამა ეკლესიისა, და ტაძრისა ამის თეორისტულების ხატისა კე-
ცხლით შეჭედუა, რომელი აღესრულა 1832-ს წელსა, დეკემბრის 24-სა,
და დაკლავა ამას ეკლესიისა შინა. შემდგომად მიტულებისა მისისა, მო-
იუღინა რუსეთით მოადგილედ მისა აწმინდრები სერგი, რომელმანცა
განაგრძო აქა წინამძღურობასა შინა რვა წელს, და მიიქცა როსიადკე თვე-
რის მეორის კლასის უელტიკოვის მონასტრისა შინა წინამძღუროდ. შემ-
დგომად მისა იყო მოადგილედ მისა აწმინდრები თლავიანე, რომელ-
მანცა დასდგა კანკელი საძმო პალატისა შინა და შესტუალა იგი წმიდის
ნინა მოციქულთა სწორის ეკლესიად; შემდგომად უკუნქტუვის მისისა
იყო მოადგილედ მისა აწმინდრები იზრაილ, და შემდგომად უკუნ-
ქტუვისა მისისა აწმინდრები თოტი: და შემდგომად თოტის უკუნქ-
ტუვისა აწმინდრები წინამძღუროდ უწმინდესის სინოდის კანტორის ჩიქნი,
ტფილისის სემინარიის რექტორი აწმინდრები ვიკტორინი, რომ-

(*) ესე გადმოჰყუა რუსეთით მთავარმართებელს ციციანოვს პროთოპოპად, და ამის
დროს გაიხსნა ტფილისში საკეთილშობილო სკოლა, რომლისა დირექტორად თვით
იყო, და იყო კაცი ესე უმზნო და გამოცდილ საღმრთოსა და სამოქალაქოთა საქ-
მეთა შინა და ფრიად სახმარი და გონიერი.

შელმანცა განახლავს ეკლესიას მონასტრისა ამის და აღმართას მას შინა
ოქროცურვებულად განკულა შეკერიდა.

ამას ეკლესიასა შინა არიან დასათვლავებულ, ყოვლად სამღუდელთა არ-
ხიებისკობისი დოსითუოს თიცხელაური, რომელიცა შემდგომად როსსი-
ით მოსლვისა გარდაიტყალა 1830-სა წელსა შინა: ყოვლად სამღუდელთა
ნიკიოლოზი, ვიკარნი საქართუჭლოსი, გუარად ჯორჯაძე კახეთის თავად-
თავანი: ზემოხსენებულნი არხიმანდრიტი ევგენი: იმერეთის თავადი იო-
სებ გრიგოლის ძე წერეთელი, და გარემოს ეკლესიისა სხვანი მრავალნი
სამღუდელნი და საყრონი.

ამას მონასტრისა შინა არს შენად სამთო სენაკნი ცხრანი, და მათ
შინა ცხოვრებულნი მონაზონნი ექუსნი ორის მოწილითურთ, და სცხო-
ვრებენ ესენიცა ჯამაგირებით, ვითარცა ძმანი სხუათა საქართუჭლოს მონ-
ასტრთანნი.

ს ტ . . .

სირცხვილი დაუენებს კაცსა ცოდვისაგან და
მიიყვანს სინანულისადმი.

ოდესმე ღირსმან ეფრემ ასუჩმან ინება შესულა ქალაქსა ედესიისასა, ზღოცა ღუთისა მიმართ ესრეთ: « უფალო იესო ქრისტე, რომელმან ღირს-მეჲს მე ხილუად ქალაქისა შენისა, ჭყავ რათა შესულასა ჩემსა მას შინა მომეკებოს მე კაცი, რომელმანცა ზრახუა ჭყოს ჩემთანა საღმრთო წერილთაგან სასარგებლოდ! » ესრეთ მლოცველი ოდეს მიეახლა ქალაქსა და შეკვიდრდა მას შინა, შეემთხვა მას ბჭეთა შინა დედა-კაცი მეძავი; და იხილა რა იგი წმიდამან ეფრემ, მწუხარე იქმნა, და იტყოდა თავით თჳსით ღუთისა მიმართ: « უფალო, უგულუბელს-ჭყავ ვედრება მონისა შენისა, რამეთუ ვითარ ძალუმს ამას სიტყუათა მიერ წიგნთასა განკითხვად ჩემთანა? და მდგომარე იყო დედაკაცი იგი მჭკრეტი მას ზედა. ხოლო წმიდა ეფრემი ეტყოდა მას: « მითხარ მე დედაკაცი, რამესათჳს მდგომარე ხარ მჭკრეტი ჩემ ზედა! » მიუგო დედაკაციმან: « გჭკრეტ შენ, რამეთუ მე ვარ დედა-კაცი მამა-კაცისაგან გამოსრული, ხოლო შენ ნუ მჭკრეტ მე, არამედ სჭკრეტდი მიწასა, რომლისაგან მოღებულ-ხარ შენ ». — ესმა რა ესე ეფრემს, განკვირდა ზასუხსა მისსა, და აღიდებდა ღმერთსა, რომელმან მისცა ესე-ვითარი გონება დედაკაცსა მას, და გულის-ხმა-ჭყო, რამეთუ არა უგულუბელს-ჭყო უფალმან ვედრება მისი, და შეკვიდა ქალაქსა შინა; და დაიკანა მუნ დღეთა მრავალთა, ხოლო შემთხუჭვისა გამო ახლოს სახლისა მის, რომელსა შინა დაიკანებდა, სცხოვ-

რებდა სხუა მეძავი დედაკაცი მეზობელთა შორის მისთა. იმან მტკრ-
ბითა ეშმაკითა ბიჭებულმან, ინება მწუხარე ყოფად მონუცებულისა და
განაღო სარკმელი, რომელი იყო კედელთა შორის მისთა, და იხილა წმი-
და იგი მღვდლმარე, და ხმა უყო მას დედა-კაცმან, მეტყუელმან: « მაკურ-
თხე უფალო ». მიხედა რა ღირსმან სარკმელსა, და იხილა იგი მჭკრე-
ტი, ჭრქუა მას: « უფალმან გაკურთხოს შენ ». ჭრქუა მას დედა-კაცმან:
« რაღა აკლს სანოვასკესა შენსა? » მიუგო წმიდამან: « სამნი ქუანი, და
მცირედი თინაც არს საჭირო, რათა აღიქოლოს სარკმელი, რომლისაგან
სჭკრეტ შენ აქა ». ხოლო დედაკაცმან მან ჭრქუა მას ურცხვოდ: « გარქუ
მე შენ პირველად, და შემრისხე მე, მნებავს მე წოლა შენთანა, და შენ
პირველთა სიტყუითა უარ-მყოფ მე ». მიუგო მონამან ღუთისამან, და
ჭრქუა მას: « უკეთუ გნებავს წოლა ჩემთანა, მოკედ უკუწ ადგილსა მას,
სადაცა გეტუვი შენ, და დაკუწწუნეთ ერთად »! ჭრქუა მას მეძავმან: « უწო-
დე სახელი ადგილსა მას და მოვალ. » მიუგო წმიდამან ეფრემ: « უკე-
თუმცა მოსურნე იქმენ ჩემი, უკუწ ვერ ძაღვიძს სხვასა ადგილსა წოლა
ჩემთანა, ვითარცა ოდენ საშუალ ქალაქისა », ჭრქუა მას დედაკაცმან: « უკუწ
არა სარცხენელ იქმნების ესე კაცთა შორის? მიუგო წმიდამან: « უკე-
თუ გვრცხენის ჩუწნ კაცთა, უკუწ რაოდენმე უფრო ჯერ არს სირც-
ხვილი და შიში ღუთისა, რომელმან უწყის დაფარულნი კაცთანი, რამე-
თუ იგი არს, რომელსა ეგულებს განსჯა ყოვლისა სოფლისა, და მი-
გებად თვთუელისა საქმეთა მისთა ებრ? ესმა რა ესე მეძავსა, ღმობიერ
იქმნა სიტყუათა მიერ მისთა, და შესრული შეუარდა თერხთა მისთა,
მტირალი და მეტყუელლი: « მონაო ღუთისაო! დამადგინე მე გზასა
ცხოვრებისასა, რათა განუკრე მრავალთა ბოროტთა საქმეთა ჩემთა. »
მაშინ ღირსმან ეფრემ ჭსწუართა იგი მრავლად წმიდათა წერილთაგან, და
განამტკიცა იგი სინახულად, და მისცა იგი მონასტერსა შინა დედათასა,
და აცხოვნა სული მისი საძაგელთა უსჯულოებათა მისთაგან. კვლად სხვა
წინმე მეძავი, რომელსამე ადგილსა მიმაკალი, მოუხდა ღირსსა ეფრემს
და აცთუნებდა მას ცოდვისა მიმართ, და ეტყოდა მას ღირსი: « შემო-

მიდგე მე », — და შეუღლა დედა-კაცი იგი. ხალხ მიეხლნენ რა რამეულ-
სამე მრავალს-ერიახსა ადგილსა, ეტყოდან: « მნებაჲს აქა დაწოლას შენ-
თანს და ქმნა ცოდვისა ». მაშინ დედა-კაცი იხილა რა ერი იგი, რქჳს
მას: « ვითარ ძალგვიძს აქა ქმნად მისსა, რამეთუ ეს-ოდენი არს ერი ?
არა სირცხვილ იქმნებისა ? » რქჳს მას ღირსმან: « უკეთუმცა ვერცხუწ-
ნის კაცთა, რადუნ უმეტეს თანამდებ ვართ, რათა გურცხუწნოდეს ღუ-
თისა, რამეულმან უწყის დაფარულნი გულთანნი ? — და წარვიდა მისგან
დედა-კაცი იგი სირცხვილული, ვერ შემძლებული მოცთუნებად მისა ცოდ-
ვისა მიმართ.

შთარგმნ. სლოვენურით,

მღჳდელი დავით ინანაშვილი.

წიგნი რედაქტორთან (*).

დიდსო და პატიოსანო რედაქტორო!

უწინაესოთხის წლისა, ოდეს ვიმეოთებოდი გოგონის ქალაქსა შინა, უოკელთა მცნობთა თქვენთაგან მარად მესმოდა კეთილ-ზნეობითი ცხოვრება თქვენი ასპარეზსა ზედა მღუდლობის ხარისხისასა და მრავალ-კერძობითნი საქებურნი თვისებანი და ამასთანვე კეთილ-გონიერება და დახელოვნებითი ცოდნა სხვა და სხვა სწავლათა. აჴა ამ ნაირთა ამბავთა განთვისებულთა ღირსებათა თქვენთა ზედა აღაგონეს ჩემში უზომო სურვილი თქვენთან პირისპირ და დაახლოვებით გაცნობისა; გარნა საუბედუროდ ჩემდა მარად მომაკლებდნენ ამასა უაშთა ვითარებანი. — შემდგომად, რაჟამს განკარგულებითა სასულიეროს მთავრობისა ჩვენისათა განწყესებულ ვიქმენ მე ჭუთაისსა შინა, სადაცა იმეოთებოდით თქვენცა, თავსა ჩემსა კხადოდი ბედნიერად და მიწეკნილად წადილისადმი, გარნა აქაცა აღმომიჩნ-

(*) ჭეშმარიტითა ქრისტიანობრივითა სიყუარულითა და სულიერითა სიტკბოებითა მივიღეთ წყრილი ესე პატივაცემულისა ავტორისაგან, და კჴალადცა ეგრეთვე მივიღებთ სტატიებსა მისსა; ხოლო ყურადღებისათვის ჩუშნდა და ჩუშნისა ჟურნალისადმი დიდად ვმადლობთ მას. თერთმეტი წელიწადია ჩუშნ გვაქჴს ნათესავობითი დაახლოვება ჩინებულთა და განათლებულთა სომხებთანა და ვსცანთ ნამდვილნი თვისებანი და სიყუარული სომეხთა ცომისა ქართუშლთადმი; და ამისთვის გრძნობა და კეთილმსურველობა აღნიშნულისა ამა წერილსა შინა პატიოსანისა სომეხთაგანისა მიგვაჩნია ჩუშნ ჭეშმარიტად და პირუთნელად, მით უმეტეს, რომელის ბრძანებდა სამღუდლო პირი და თანამოძმე ჩუშნი.

რედ.

და კვალადე დაბრკოლება, და მოლოდინება ესე ჩემი წარხდა ამაოდ, ვინაჲდგან შემდეგ მოსკლისა ჩემისა ქუთაისში, თქვენ მაღიად გარდაუვანილ იქმენით ტფილისსში. ამასობაში, ვიდრე დროება და გარემოებანი ჩემნი მიგრავდნენ მე გზასა თქვენთან გაცნობისასა, სხვა და სხვა საგანნი კვალად და კვალად აძლიერებდნენ ჩემში ამა სურვილსა, რომელიცა გარდამეტებით განცხადებულა მაშინ, როდესაც ვიხილე და წავიკითხე თქვენ მიერ გამოცემული ჟურნალი, რომლისა მოსმენითა, არ ძალმიძს წარმოვსთქვა ვითარცა სიამოვნება და განუსაზღვრელი სიხარული ვიგრძენ.

შესაძლებელია რომელმანმე ამა სიტუაციის აღმომკითხველთაგანმან ჭსოვრად «ხუთუ ქართულების განათლებამ და წარმატებაში შესულამან ეგრეთ განცვიფრებად აღიტაცა და ასიამოვნა ესე სომეხთაგანი, რომე ესრეთი კეთილი გრძნობა დაჲდა მას შინა». მთქმელსა ამისსა ანუ მომთვიქრებულსა მე უზასუხებ ესრეთ: «მართლად გვასიამოვნა და გვასიამოვნებსცა ჩვენ, სომეხთა, რომელნიცა ვართ მეზობელნი საქართველოდსანი და მომდინარენი ერთისა მამათ-მთავრისა თორგომოსისაგან, - ჩვენ სომეხნი თორგომოსისა მის უხუცესის მის ჭაივის (ჭაოსის) შთამომავალნი, ხოლო ქართველნი უმრწემესის ძის ქართლოსისანი». თუმცა ამ ყვამად ვართ განყოფილნი გვარითა და ეკლესიითა. გარნა კაცობრივობით ჭჭრისტიანობით ვართ განყოფილნი; მაშა სადამე წარმოდგენითა გულის ერთობისათა ურთიერთს უნდა ვრაცხდეთ შეერთებულად, თანამომედ და ერთის მშობელთაგან ჩამომდინარედ, მით უმეტესად, რომელ აწინდელი გვარით და ეკლესიით განყოფილება სრულიად არ გვიგრძელავს, რათა ვიქონიოთ ურთიერთისათანა ძმური კავშირი და ჭეშმარიტი სიყვარული და აღვასრულოთ ურთიერთისა მიმართ კაცობრივი ვალდებულებანი.

დაურღვეველი და უმტყუნარი ჭეშმარიტება არს ესე, რომელ ყოველსა ჭეშმარიტსა ადამიანსა, ანუ ესრეთ ჭჭსოქვით, თვითოეულსა გვარის მწვეკრსა, უკეთუ აქვს მას ნიშანი რაჲმე ქრისტიანობისა და კაცობრივობისა და უბრუნავს მას ძარღვებში სისხლი თავის გვაროვნობისა და მამულის მოყვარებისა, უუჭველად ესიამოვნება განათლებას და წარმატებას

თავის გვარისა, მცირედი იყოს წარმატება იგი, თუ დიდი, და შესწუხ-
დება უძრავობისა და დამცირებასა მისისათვის, თქმისა-ებრ ჰაკლე მოცი-
ქულისა, რომელი დასწერს « თუ ეკნებინ რა ერთსა ასოსა, მისთანა ელ-
მინ ყოველთა ასოთა და თუ იდიდებინ ერთი ასო, მისთანა იხარებენ
ყოველნი ასონი » (1 კორინთ. 12 თავი 26 მუხლი). მსგავსად ამისა ცა
ყოველი კაცობრივობის სახელწოდების ღირსების მექონე უსათუოდ გა-
იხარებს ბედნიერებასა და სიკეთესა ზედა მოყვასისა და მეზობლისა თვი-
სისა და თითქმის მტრისასაც; და ჯერაც არს, რათა ყოველის ღონის
ძიებით განამხნეოეს, ანუგეშოს და ხელი შემწეობისა გაუზუროს მას
გრძელად და მტკიცედ დაცვისათვის კეთილ-დღეობისა მისისა. ამას გვაკა-
ლებს ჩვენ ნიშნულობა მყოფობისა ჩვენისა ამა ქვეყანასა ზედა და თვით
შემოქმედი ბუნებისა, და მხერგაკვი სინიდისისა და ჰირველი მოძღვარი
ქრისტიანობისა: « გიხაროდენ მოხარულთა-თანა და ჰსტიროდეთ მტრულ-
თა თანა » — დასწერა ზეგარდამო შთაგონებით სამ ცადმდე აღსრულმან
ჰაკლემ (რომაელთა 12 თავი 15 მუხლი).

ჩვენ არა გვსურს სრულად და არცა გვაქვს ჰასრი, ღირს-ჰატიოსანო
სულიერო ძმაო რედაკტორო, შევამოთ თავი ჩვენი სხვა და სხვა საქე-
ბურის სახელწოდებითა და ტიტულებითა და ანუ დაჰსატოთ შებლი ჩვე-
ნი სასიქადულო ზედა-წარწერებითა, რომლისა ც ღირსად არა ვრაცხთ თავ-
სა ჩვენსა; არა, ჩვენ არა ვართ ამის მეძიებელი, ხოლო კეთილას გრძნო-
ბის ღირსების ქონების ბედნიერება ვი გვაქვს და მარად ვიქადნით ამა
თვისებათა. აჰა ესე გრძნობა არს, რომელმანცა კალაში აგვადებინა ხელ-
ში, რათამცა განგიცხადოთ სინარული ესე ჩვენი და შემოგწიროთ მად-
ლობა თქვენ, უცნობო ჩემდა გვარის-მოყვარეო უოვალა, — თქვენ, რომ-
ელმანცა ამა განათლებულს საუკუნესა შინა, თუმცა ძალიან გვიან, ჰსცა-
ნით მოვალოება თქვენას მღვდელობისა და მწესობისა და ივისრეთ აღ-
სრულება ამა წმიდის ხარისხისა მიერ მოთხოვნილთა მრავალ კერძობით-
თა ჰირობათა, რათამცა მიანიჭოთ მით თანამოგვარეთა შემამულეთა თქვენ-
თა საზრდონი, მარგებელი სულისა და ხორცისანი. — მაგრამ საქმე ის

არის, რომე ხელ-ყოფამან ამან თქვენმან დაჭყოს ხანგრძლივ; საქმე ის
არის, რომე საქართველოს ხალხმან მოაქციოს თქვენზედ ჯეროვანი ყუ-
რად-ღება, ღირსეულად დაათასოს ძვირთვისი შრომა ესე თქვენი, შეის-
მინოს და აღასრულოს კეთილ-დაწიგებანი თქვენნი და სულითაღისა და
გულითაღისა მეცადინეობითა და თანამეწყობითა უზრუნველ-ჭყონ მო-
მავალი მდგომარეობა ამა ახლად დაბადებულის ყურნალისა. მაგრამ სხვა-
თა უბედურებათა თანა ეს ერთი უბედურებაც განუყრელი არს ჩვენი სა-
ქართველოს ხალხისაგან, ესე იგი—ჩვენ ერთს საქმეს დასაწყისში მოკე-
ჭიდებით ხელმე დიდის მონღოლიებით, გულ-მსურველებით და თავ-
გამოდებით; პირველში არა ვითარს შრომას და ოფლის ღირსს არ დაუ-
ზოგავთ, მაგრამ ბოლოს მიდევნება კი არ ვიცით; გვსურს ყოველივე
ჩვენი, გინა საკუთარი და გინა საგუარაგონო შევიდეს წარმატებაში და მა-
რად იმყოფებოდეს კეთილს და საქებურს მდგომარეობასა შინა, ხელთ
თვინიერ ჩვენის წარსაგებელის მოხმარებისა; გვსურს ყოველს საქმეში
ვიქმნეთ თავი და გავინმანათ კეთილი სახელი, მაგრამ ფული კი ნუ
მოკვეთხლავთ; ერთის სიტყვით, გვსურს გაძღვამა მარად სხვის სუფრა-
ზედ; კარგათაც მოუღებთ, ოღონც ფსონს კი ნუ გამოგვართმევენ. ამის
მაგალითის მოყვანისათვის შოკს აღარ დავიწუებ ძიებასა, დაუტოვოთ სხვა
მრავალნი საგანნი, რომელთაცა ხსენება უზრუნველობითა ჩვენითა მოს-
პობილან სრულიად, და უკეთუ რომლისამე მიზესით დაშთენილან, ისი-
ნიც იხრებინან ფრად უშნო და სათაკილო მდგომარეობასა შინა. მივი-
ხედოთ დიდის გულ-მტკივნელობით თქვენის მახარებელის წინამოადგილე
საქართველოს მოამბეზედ რომელიცა იუზიტურა ვარსკვლავისავით აღმო-
ბრწყინდა და უეცრათაც განჭქრა. მის დაწყებაზედ ზე გამოჩენაზ დ რა სიხარუ-
ლი იყო, გარნა ამა სიხარულმან დაჭყო ფრად მტირედ ხანს, და რასაც სი-
კეთეს მოკვლოდით ამა ყურნალისაგან, ამაოდ წარხდა. ამა მიზესისა გამო-
ადვილებთ ჭეშმარიტის სინიღისით, რომელ ნამდვილათ ღირსნი არიან
უკედლებისა და განვიცხვისა ვითარცა მოთაქენი, გამომტემნი და თანამე-
მეშრომენი მისნი, ეგრეთცა ყოველნი ისინი, რომელთაცა იმა მშვენიე-

რის უმარწვილის აღზრდისთვის არ იხმარეს ჯეროვანი მზრუნველობა, რამეს გამოცა ის უბედური ყოვლითურთ სხეულ-მრთელი არა შეიქმნა ერთის წლისა უეცრათ უჩინოთ იქმნა, ანუ, ესრეთ გჭსთქვათ, მოკვდა: აი ამა უზრუნველობის მხილველთა ნუთუ არა გვაქვს სიმარტლუ უკედრებით განუმეოროთ მათ სიტუვანი ესე წმიდისა სახარებისანი: « კაცმან ამათ იწყო შენებად და ვერ შეუძლო აღსრულებად » (ლუკა 14 თავი 31 მუხლი). მით უმეტესად, რომე სიკვდილისა მისისათჳს, რომელიცა იშვა სასიქადულოდ ქართველთა და ბედნიერს მომავალსაც აღუთქვამდა, არავის თითქმის არ უგლოვნია და არცა გარდამოსულიან ვისმეს თვალთაგან ცრემლნი მწუხარებისანი და გულ-მტკივნეულობისანი, — მაშინ, როდესაც რომ არათუ ემართათ მათ მწუხარება და გლოვნი, უდროვოთ სიკვდილისა მისისათჳს, არამედ გარდამეტებით უნდა განემარჯლებინათ ყოველ გვარნი ღონის ძიებანი და საშუალობანი, და მოეხმარებინათ კეთილ-გონიერებითნი მარგებელი წამალნი კვალადვე მკვდრეთით აღდგენისა მისისათჳს. ნუ უკვე მთელს საქართველოს, ანუ სჯობს გჭსთქვათ, მთელს კავკასიას არ შეუძლიან არათუ ორის, არამედ მომატებულის ყურნალების შენახვა და მარად მტკიცედ დაცვა? რა შესანიშნავი, შესასწავლებელი და ძნელ სატვირთველი არის მათ-თჳს იმა ყურნალების მცირედი გარდასახადი? რომელიცა შეუარდებით სხვათა ამაო და უ არგებლო ხარჯთა მათთა თანა ისრეთი არს, ვითარცა ნემსი ბურღვთა თანა. მაგრამ არა, ჩვენი ბედის წერა ესრეთი არს.

უფალო რედაკტორო! ესე სიტუვები გამომათქმევინა გულისა ჩვენი-სა მწუხარებამან და სიბრალულმან. რამეთუ ვიშიშვი, ვადოთუ საქართველოს მთამბის შავი დღე თქვენს მახარებელსაც დაადგეს. გარნა ამასთან-ვე არ შემიძლიან არ ვანუგეშო თავი ჩემი ამა იმედითა და სასოებითა და საღმრთო წერილისაგანაც დარწმუნებული ვართ, რომე « სასოება არა ოდეს არ შეგვარცხვენს » (რომაელთა 5—5), რომე თქვენ, რომელსაცა მოვალეობისებრ წოდებისა თქვენისა ვისრად გიღიათ ესრეთი მძიმე ტვირთი. დასთრგუნავთ და სძლეეთ ყოველთა მოულოდებელთა ბოროტ-

შემთხვეულებათა და დაბრკოლებათა; არ მიხედავთ არცა შემოსავლის ნაკლებულებანებასა და არცა თანამეშრომეთა სიტუტაჲსა, არამედ ვითარცა მხნე და კეთილი მწყემსი გაუძლებთ ყოველთა უმარჯვეობათა და წარუმატებლობათა, დაჭსდებთ სულსა თქვენსა სიტუტაჲსა ცხრავართა თქვენთა ზედა, და ამწყობთ მათ ადგილსა მას მოწყინვილოვანსა და გამოზრდით წყლითა მით განსასვენებულათა.

ჩვენ ამ უამად მომატებულად ვრაცხთ განგრტელებით ვილანზარკოთ, თუ ვითარ საჭირთ არს ყურნალების კითხვა ვინაოდგან ამ საგანზედ აქამდე დეტა მრავალ გზის ქადაგებულა და საქმიანად ხედავენ სხვათა საზოგადოებათა შორის თანამოგარენიცა თქვენნი, რომელ ყურნალების და სხვა წიგნების კითხვა, თვინიერ მრავალ-კერძოთის საჩებლობის მოცემისა, გვიხსნის კიდეტა ცუდაობისაგან და მის მიერ წარმომდინარე ბიწიერებათა და ცოდვათაგან, მაშასადამე დრო არს იგმარონ ესოდენნი ქადაგებანი და ძახილნი, დრო არს ხელი მიჭყონ მოძრახობასა კეთილისაგან წინაწასვლისათვის, ღირებულად დაათვარონ ყოველნი ისრეთნი შრომანი და მოჭირნეობანი, რომელნიცა ხდებიან გასანათლებლად და გასაწურთნავად ზნეობითთა ცხრებებათა მათთა. ხელი შემწყობისა მიჭსტენ მოღვაწეთა და მომჭირნეთა მათ, რამეთუ თვინიერ შემწყობისა მათისა არს ვითარნი კეთილი საქმე წინ არ წავა და ვერც მოიღებს ჯეროვანს ნაყოფს. ესეც კი უნდა გჭსთქვათ, რომე ვინაოდგან ყურნალი ესე თქვენი არს სასულიერო, ამისთვის ჯერ არს, რათა მტკიცედ და უვნებლად დაცვისათვის მისისა სასულიერო მმართველობამან თქვენმან მოახდინოს განკარგულება და გაღებულ ჭყოს ყოველნი საქაროველოსა შინა მყოფნი სამღვდელთანი, შემწყობა მოგცემ თქვენ თუ ნიუთიერად და თუ გონიერად, და მით ჭყონ იგი ნაყოფიერ.

ხოლო ჩვენ, ვითარცა მცხრებები საქაროველოს მიწაზედ და ნაცნობი საქაროველოს მამულისა, მივიღებთ მონაწილეობას დიდის თაგაწირულობით ამ საზოგადოდ გამოსადეგს საქმეში, ამისათვის წარმოგიგზავნით უამითი უამად სტატუტებს სხვა და სხვა საგანთა ზედა და უფრო

განსაკუთრებით წამყვანიცა შეეხებინა საქართველს მეზობელს სსრ-
 ხეთადს ქვეყანას, ქადაგებებს და მოთხოვნებს, ვითარცა ჩემ მიერ შე-
 თხუელთა, ეგრეთვე სხვათაგან თარგმანებთა და გარდამოტანილთა, რა-
 თამცა ამით ვჭყობთ ყურნალი ეკე თქვენი საქართველსა შინა მცხო-
 რებთა სომეხთათვის, წამყვანთა ანა იცინა სომეხური ენა, ადვილ-მი-
 საღებულად და სასურველად და მით გაგიმრავლდესთ ხელის მომწერნი
 და მოგეტესთ უმეტესი საშუალობა.

ჩვენ დიდად ვიმედოვნებთ, ვითარმედ ამ გვარსა თანამომჭირნეობასა
 ჩვენსა მაგა საზოგადოდ სასარგებლო საქმეში, მიიღებთ თქვენ საზო-
 გადო ფასის საცავსა შინა ვითარცა ერთსა მცირედსა წუდილსა სახარე-
 ბასა მას შინა მოხსენებულისა ქვრივისასა. და უკეთუ სამსახერი ესე ჩვე-
 ნი სათნო გეყოფინ თქვენ და კეთილ ინებოთ მიღება ამისი და უკეთუ
 თქვენის ყურნალის მიმართულებასაც შეშვენდებოდეს, გთხოვთ გვაცნო-
 ბოთ ამა ოკტომბრის ყურნალში. და უკეთუ სამჯობინოთ დაინახუდეთ,
 ნუ დაზოგავთ მცირედსა ადვილსა ამა წერილისათვის, წამყვანთა უძ-
 ლენი მთელს ქართველობას, ვითარცა შესავალსა გინა წინა სიტყვაობასა
 მომავალთა თხზულებათა ჩემთა.

დავითი მარად

თქვენის მაღალ-ღირსების

და თქვენის ყურნალის წარმატების მოსურნე და
 პატივის მცემელი ყოველთა მამულის და სარწ-
 მუნოების მოყვარეთა ქართველთა, სომეხთ სარწ-
 მუნოების მღვდელი ტერ-დავით ი ა რ ა ლ ო ვ ი.

2-სა ოკტომბერს 1864 სა წელსა

ქ. ქუთაისს.

ს წ ა ვ ლ ა

ღღესა წმიდისა მოციქულისა ანდრია ჰირველ-
წოდებულისასა. (*)

გლოცავ თქუენ, მობაძავ ჩემდა იუვენ-
ნით, ვითარცა მე ქრისტესა.

1 კორ. თ. 4, მ. 16.

ღღესა ხსენების-ყოფისა წმიდათა მოციქულთასა
ეკკლესია ქრისტესი სძირად წარმოსთქვამს, ლიტურ-
ღიასა ზედა, სასმენელად ყოველთა სიტუჟათა ამათ
დიდისა მოციქულისა ჰავლესთა: «გლოცავ-გევედრები-
თქუენ, მობაძავ ჩემდა იუვენით, ვითარცა მე ქრის-
ტესა»,—სიტუჟანი ესე გვასწავებენ, თუ ვითარი აღ-
მატებული თვსება გულისა და გონებისა შეეფერების

(*) თქმული რუსულად ტფისისა სემინარიის წმ. ანდრია მოციქულის ეკ-
კლესიაში, ექსარხოსის წირვაზედ, ღ-სა ნოემბერსა, ჩუდბ წ.

და მოეთხოვების ეოველსა ჭეშმარიტსა ქრისტიანესა
და უმეტესად მათ, რომელნიცა ასრულებენ ქუჭყანასა
ზედა მსახურებასა მოციქულებრივსა და იწოდებიან
«თანაზიარად მოციქულთა და მსგავსად ქრისტესა».

აღვასრულებთ რა დღეს ხსენებასა წმიდისა მო-
ციქულისა ანდრია პირველ-წოდებულისასა, რომელმან-
ცა ჰქადაგა სახარება ქრისტესი ქუჭყნებთა შორის
ჩუჭნთა და არს მოციქული ჩუჭნი, ვალი გვაქუს, მძა-
ნო ქრისტიანო, მივაქციოთ ჯეროვანი უურადლება
ზემო-ხსენებულთა სიტყვებთა ზედა და განვმარტოთ
რაოდენიმე ჭასრი მათი. და ესრეთ

რასა ნიშნავს მიბამვა მოციქულთა ? ანუ

ვითარ და რასა შინა უნდა მივბამოთ მათ ?

წმიდა მოციქული ჰავლე, რომელმანცა წარმო-
თქვა სიტყვები ესე, განსწავლულ-იყო ეოველსა სი-
ბრძნესა და მეცნიერებასა შინა თვისისა დროებისა და
სჯულისასა,— ესე იგი სიბრძნესა შინა მწიგნობარ-
თა და ფარისეველთასა, ვინაჲდგან იყო იგი აღსრდი-
ლი ფერხთა თანა წარჩინებულისა სჯულის-მეცნიერი-

სა გამაღიღიესათა; მაგრამ ესე სწავლა მსწრაფლად დაუტევა მან, როდესაც შეიქმნა მოციქულად ქრისტესა, მისთვის რომელ იგი აღძრვიდა და განამღიერებდა მას შინა ამხარტავანებასა და შურსა უკონოსა სჯულისა-თვის, და არათუ არა მიიყვანდა ქრისტესადმი, არამედ უფრო და უფრო განამორბედა მისგან; ამისთვის იტყოდა იგი შემდგომ: «სიტყუა ჩემი და ქადაგებაჲ ჩემი არა რწმუნებითა კაცობრივისა სიბრძნისა სიტყუათათა, არამედ გამოცხადებითა სულისათა და ძალითა ღჳთისათა» (1 კორინთ. თ. 2, მ. 4—5). გარნა, მეორეს მხრით, ჭეშმარიტად ცნობასა და გულის-ხმის-ყოფასა ზეციერისა სწავლისა და მეცნიერებისასა და ფიცხლად განჩევასა სოფლიერთა და ქჳსენიერთა ნიუთთა და გარემოებათასა წმიდა ჰავლე-რაცხს აუცილებელ მოთხოვნილებად და კუთვნილებად თვისისა მოციქულებისა და მსახურებისა. «ყოველთა ვექმენ ყოვლად, რათა ყოველნი ვაცხონნე», აღიარა მან თავისა თვისისა-თვის (1 კორ. თ. 9, მ. 22); ეგრეთვე მწეემს-თავან ეკკლესიისათა სხუათა თვისებათა ძორის მო-

ცოქული ითხოვს მასცა, რათა იუვენ ივინი სწავ-
ლულ (1 ტომოთ. თ. 3, მ. 2), მისთვის რომელ მწუე-
მსთა სულიერთა უნდა მწესონ და დაიცვან მანქანები-
საკან მტერისა სულნი ქრისტიანეთანი არა მხოლოდ
საჭურველთა ლოცვისათა, არამედ საჭურველთა სიტ-
უვისა და მეცნიერებისათა; და მათ ეკუთვნის შემდ-
გომად მოციქულებისა აღთქმაცა ესე მაცხოვრისა: «წარ-
ვედით და მოიმოწათენით ყოველნი წარმართნი . . .
და ასწავებდით მათ დამარხვად ყოველი რაოდენი გამ-
ცენ თქუწნ» . . .

ახლა ჩუწნთვს, ჰატვი-ცემულნო მოძღვარნო და მო-
წათენო სასულიეროსა ამის განათლებისანო, ჰირვე-
ლი და უმთავრესი მიხეზი გულსმოდგინებისა და გან-
მრავლებისა-თვს ნათლისა ჭეშმარიტისა მეცნიერებისა
კაცთა შორის! ჩუწნ გვაქუს ვალი არ მხოლოდ აღვ-
სებად გულთა და გონებათა ჩუწნთა სწავლა-მეცნიე-
რებითა, არამედ ხმარებადცა და მიმართვად მისა
სადიდებელად ღუთისა, განსაშვენებელად ეკლესიი-
სა და სასარგებლოდ მოწმუნეთა.—რა არს სწავლა

ჩუწნი, უკეთუ იგი მეცადინეობს და ზრუნავს მხოლოდ გამოჩინებისა-თჳს თავისა თჳსისა,—უკეთუ იგი განაღვიძებს და ზრდის გულსა შინა ჩუწნსა მხოლოდ ამჰარტავანებასა და დიდების-მოუჭარებასა? რა არიან თჳთ ზედმიწევნილნი და გარდამატებულნი ცოდნანი და გულის-ხმის-ყოფანი ჩუწნნი ზეცოეერთა და ქუწენიერთა საგანთანი, უკეთუ იგინი არა შეგვაძკობენ და არა განგვანათლებენ ჩუწნ ნათლითა და ბრწენვალებითა სულიერთა და წარუვალითა,—უკეთუ არა არიან შეერთებულნი კეთილ-ზნობისა და კეთილ-მსახურებისათანა? თჳნიერ ამისა იგინი იქმნებიან და არიან უსარგებლონი, უნაყოფონი და მკუდარნი.

ამისთჳს ზემო-სსენებულნი სიტყუანი მოციქულისანი კუაღად გვასწავებენ ჩუწნ, რათა მოზოვებისა და განძრავლებისა-თანა სწავლა-მეცნიერებისა უმეტესად მოვიზოვოთ და განვამრავლოთ კეთილ-მსახურება, მსგავსადვე ჰავლე მოციქულისა, რომელი იტევის: «აღვიკრძალავ სორცთა ჩემთა და დავიძონებ, ნუ უკუწს სხუათა უქადაკებდე და მე გამოუცდეღ ვიყო» (1 კორ.

თ. 9, მ. 28); მისთვის რომელ სამღუდელთა ხარისხი, რომლისა მისაღებელად იზრდებიან მოწაფენი ამა სასწავლებელისანი, არის ფრიად საშიშო და ზასუნის-საკებელ წინაშე ღუთისა და კაცთა უძეტეს ეოველთა წოდებათა და მსახურებათა ქუჭყანასა ზედ, და ითხოვს მიძღებთაგან მისთა ეოველთა კეთილთა თვისებათა გულისა და გონებისათა. არა არს სათნოება, არცა კეთილ სწეობითი ქცევა, რომლისამცა მაგალითი არა მოეთხოვებოდეს სამღუდელთა ზირსა და სულიერსა მოძღუარსა. «სახე ექმენ მოწმუნეთა, სიტკეთათა, სლუითა, სიევარულითა, სულითა, სარწმუნოებითა, სიწმიდითა; შეუდგე სიძარტლესა, ღუთის-მსახურებასა, მოთმინებასა, სიმშვიდესა» (1 ტიმოთ. თ. 4, მ. 12; და თ. 6, მ. 12). — მისწერა მოციქულმან ზავლემ მოწაფესა თვისსა ტიმოთეს, ეფესოს ეპისკოპოსსა, რომელსაცა უნდა მიბამოს ეოველმან სამღუდელთა ზირმან, უკეთუ ნებაჲს მას კეთილად მღუდლობა, სიტკეთისა-მებრ წმიდისა ათანასი დიდისა.

მოთხოვნილება სამღუდელთა ზირთაგან ესრეთთა

თვსებათა უფრო ნათლად და ცხადად არის გამოხატული მოციქულისაგან ამა სიტყვებთა შინა: «ჯერ-არს ეკლესიის მწეემსისა, იტუვის წმიდა ჰაულე, უბრალო და უბიწო ეოფა, ვითარცა ღუთისა მონისა; ჯერ-არს მისა, რათა იეოს წმიდა, მართალ, ღირს...» (1 ტიმოთ. თ. 3, მ. 2; ტიტ. თ. 1, მ. 7-8). — თვსებანი ესე მიეწერებიან ისრეთსა კაცსა, რომელიცა არა არს შეპყრობილ არა რომლითაჲ ცოდვითა, არა რომლითაჲ ბიწიერებითა, თვნიერ მათსა, რომელნი წარმოსდგებიან ჩვეულებრივისა კაცობრივისა სისუსტისაგან და არა შეაკინებენ სიწმიდესა მღჳდელობისასა. ესრეთისა ცხოვრებისადმი უნდა რბიოდეს, ესრეთთა თვსებათა შეძენისა-თვს უნდა ზრუნვიდეს ეოფელი, ვისაცა სურს მიღება სამღჳდელოდსა ხარისხისა, რათამცა მარადის წინა-უძლოდეს სამწყსოთა და მოწილთა თვსთა არა მხოლოდ სიტყვითა, არამედ საქმითა და სიწმიდითა; ესრეთითა მხოლოდ სახითა მოიპოვებს იგი სრულსა კადნიერებასა თქმად მათდა მსგავსად მოციქულისა; «მობაძავ ჩემდა იქმნენით, ვი-

თარცა მე ქრისტესა» (1 კორინთ. თ. 11, მ. 1). წმიდა გრიგორი ღუთის-მეტეველი ბრძანებს: «ვისაცა ერ- წმუნა სწავლა და მწესვა სხვათა, მან არა უნდა იცოდეს თუთ ზოდაცა კეთილ-მსახურებასა შინა, არამედ მარადის უნდა მიწბიოდეს წინა და წარებატებოდეს ყოველსა შინა საქმესა კეთილსა». და თუთ მაგალითიცა წმიდათა მოციქულთა გვიმტკიცებს ამას: მოციქულთა ჭქადაგეს სახარება სასუფეველისა ყოველსა ქრესტეანასა და მოაქციეს ქრისტეს საწმუნოებისადმი ერნი—წარმართნი უმეტეს სიწმიდითა ცხოვრებისა თვისისათა, ვიდრე ქადაგებითა და სასწაულთ-მოქმედებითა.

ამათ ყოველთა-თვს წმიდანი მამანი და მოძღვარნი ეკლესიისანი ეძიებენ და ითხოვენ ყოველთა ქრისტეანეთგან, და განსაკუთრებით სასულიერო ზირთა და ქრისტეს საწმუნოების მქადაგებელთგან უფრო სიწმიდესა და კეთილ-მსახურებასა, ვიდრე სოცრეელსა განათლებასა და სწავლა-მეცნიერებასა. მაგალითებრ, წმიდა ისიდორე ზილუსიტელი იტყვის: «ორისა კუთვნილებისა— განათლებისა და კეთილ-მსახურებისაგან

წამოსდგება ზატოხსანი და დიდებული ცხოვრება მქა-
დაგებელთა; მაგრამ უკეთუ ვხუთ განრჩევან მათ შო-
რის,—უკეთესია კეთილ-მსახურება უქადაგებელად, ვიდ-
რე ქადაგებისა და ბოროტად-ქცევისა». მსგავსადვე ამი-
სა იტყვის ნეტარი იერონიმე: «უსწავლელი და გა-
ნუნათლებელი ძმათა შორის ვერა უწოდს თავსა თვს-
სა წმიდად მისთვის, რომელ მან არა იცის რა; ეკ-
რეთვე, სწავლული და მდიდარი სიტყუა-მეცნიერებითა
ნუ დაუტევენს მათ კეთილ-მსახურების და სიწმიდის
მოძოვების მიხედვით; მაგრამ უკეთუ არა არს ჩუწნ-
და მონიჭებული ორივე სიკეთე,—უკეთესია დაუმთეთ
უსწავლელად და წმიდად, ვიდრე ვიუვნეთ სწავლულნი
და ცოდვილნი». — აჰა, ძმანო, ვითარ საჭირო არს
და დიდებულ მოძოვება და შეძინება კეთილ-ზნეობი-
სა! ესე დაჭფარავს ზოგიერთსა ნაკლულეუვანებასა სწა-
ვლისა და განათლებისასა. ამისთვის ვითარ სასარგებლო
არს და სასიამოვნო ყოველთა-თვის ქონება და დანერ-
გვა მისი გულსა და გონებასა შინა!

ძმანო ქრისტოიანენო, და მიძღუარ-მოწაფენო ამა

სასწავლებელისანო! ვიცოდეთ და გვახსოვდეს რა ესე,
და მოვიგონებდეთ რა ხშირად ცხოვრებასა და ღვაწლთა
წმიდათა მოციქულთასა, ვინძაროთ ყოველი შრომა და
ღონისძიება დანერგვისა და განძრავლებისა-თჳს კეთილ-
მსახურებისა და კეთილ-ზნეობისა, რათამცა შეძლებისა-
ებრ მივბამოთ მათ; ტამარსა შინა წმიდისა ჰირველ-
წოდებულისა მოციქულისასა, ვემიოთ ლოცვითა და
ვედრებითა განათლება და დარჩება, სახმარო და სა-
ჭირო სულისა, გულისა, გონებისა და წოდებისა ჩუწ-
ნისა. ხოლო ლოცუამან და საღმრთო-მოქმედებამან
მწუქმსთ-მთავრისა და მამისა ჩუწნისამან გარდამოავ-
ლინოს ჩუწნ ყოველთა ზედა მადლი, კურთხევა და
წუალობა ღმრთისა! ამინ.

მღუდელი გიორგი სელიძე

ВОСПОМИНАНИЕ О ЗАДОНСКОМЪ СВЯТИТЕЛѢ.

Въ сентябрѣ прошлаго года перемѣшался я съ семействомъ изъ С.-Петербурга на жительство въ Тифлисъ. По выѣздѣ изъ Тулы мнѣ предстояли два пути: одинъ на Харьковъ, — другой на Воронежъ. Харьковскій трактъ, какъ шоссеиный, притомъ обстановленный прекрасными станціями и имѣющій на протяженіи своемъ очень много разныхъ городовъ, представлялъ гораздо болѣе удобствъ нежели воронежскій, по которому и дорога неровная, и станціи грязныя, и мосты неисправныя и лошади измученныя. Мнѣ, какъ имѣвшему въ числѣ своихъ спутниковъ больнаго мальчика-сына, всего естественнѣе было отправиться на Харьковъ, гдѣ на каждой почти станціи, я могъ, въ случаѣ надобности, имѣть и доктора и медицинскія пособія. Такъ совѣтывали мнѣ и провожавшіе насъ изъ Москвы родные и добрые знакомые.

Однакоже не смотря на всѣ выгоды харьковскаго тракта и неудобства воронежскаго, я избралъ послѣдній — и единственно потому, что онъ представлялъ мнѣ возможность быть въ г. Задонскѣ и поклониться мощамъ святителя *Тихона*, котораго сочиненія и отчасти біографія мнѣ были знакомы еще до открытія мощей этого епископа. Занятый такою мыслию, я пренебрегалъ дорожными

неудобствами и благодаря Бога, желаніе мое осуществилось безъ ущерба здоровью моего малолѣтняго и болѣзненнаго сына. Въ одинъ изъ прекрасныхъ осеннихъ дней, въ девятомъ часу утра, мы прибыли въ Задонскъ. Остановившись на почтовой станціи, я немедленно снялъ съ себя, довольно тяжелую, дорожную сумку, въ которой помѣщались разныя мелкія золотыя вещи, и отдалъ ее на сохраненіе смотрителю станціи, а прогонныя деньги, бывшія въ сумкѣ, вынулъ и положилъ въ карманъ моего дорожнаго пальто, въ которомъ и отправился въ монастырь. При входѣ въ соборъ, наполненный множествомъ народа, я не безъ труда протѣснулся къ стоявшему за свѣчнымъ столикомъ монаху, чтобы взять у него двѣ свѣчки, и по этому случаю вынулъ изъ кармана мои прогоны. Едва я успѣлъ принять изъ рукъ монаха купленные свѣчи и получить съ рубля сдачи, какъ сзади кто-то очень не деликатно и довольно сильно толкнулъ меня. Я тотчасъ обернулся и увидѣлъ, что какой-то бойкій военный человекъ, самымъ побѣдоноснымъ образомъ, пролагалъ себѣ дорогу къ ракъ святителя. Чтобы воспользоваться случаемъ пройти туда же, безъ дальнѣйшаго ущерба своимъ и чужимъ бокамъ, я съ поспѣшностію положилъ всѣ деньги въ наружный боковой карманъ моего пальто и, ухвативъ за руку сына, пустился, со всѣмъ семействомъ, вслѣдъ за этимъ рыцаремъ, совершенно довольный и толчкомъ, который онъ нанесъ мнѣ и тою храбростію, съ какою онъ ничѣмъ не стѣсняясь, подвигался впередъ.

У мощей угодника Божія *Тихона*, мы отстояли обѣдню и послѣ оной, когда народъ сталъ понемногу расходиться, попросили старичка-іеромонаха отслужить молебенъ задонскому святителю. Здѣсь, не безъ душевной скорби, я долженъ замѣтить, что заказной молебенъ нашъ отслуженъ былъ съ такою небрежностію, бы-

стротою и пропусками, о которыхъ я не знаю, что и сказать мнѣ? Даже святое Евангеліе прочтано было такъ непочтительно и невнятно, что не только свѣтскому человѣку трудно было понять что либо изъ прочитаннаго отцемъ іеромонахомъ: но и любой магистръ богословія призадумался бы о томъ, на какомъ нарѣчіи и что именно читалъ святой отшельникъ?! Огорченный этимъ, я бросилъ также небрежно на поднесенное блюдо деньги, но уже не въ томъ количествѣ, въ какомъ онѣ приготовлены были за труды священнику, и сталъ къ сторонкѣ, выжидая покамѣстъ монахъ сниметъ облаченіе, чтобы замѣтить ему безсмысленность, съ которою онъ сокращаетъ церковный обрядъ, общеизвѣстный всѣмъ православнымъ христіанамъ. Уже былъ у меня готовъ и упрекъ іеромонаху: что де вѣра наша и такъ уже не крѣпка и не тепла, а вы, отцы, своимъ небреженіемъ и лѣтостію, еще болѣе ослабляете и охлаждаете ее. Иной поклонникъ Божіе вѣсть откуда пѣшкомъ идетъ, или за нѣсколько тысячъ верстъ ѣдетъ, чтобы благоговѣнно помолиться во святилищѣ вашемъ, а вы — отцы и братья — на мѣсть святль отправляете его молитву явнымъ нерадѣніемъ, съ которымъ совершаете дѣло Божіе. Упрекъ этотъ я хотѣлъ даже подкрѣпить текстомъ изъ св. Писанія: *Проклятъ всякъ тзорай дѣло Божіе съ небреженіемъ!*... Но покамѣстъ я разсуждалъ подобнымъ образомъ, къ тому же самому іеромонаху подошелъ еще кто-то изъ молящихся и тоже просилъ отслужить молебень. Старичекъ — монахъ съ прежнимъ усердіемъ отслужилъ и второй молебень. Едва оконченъ былъ второй, къ монаху явился новый проситель о томъ же предметѣ. Старичекъ никому не отказывалъ и въ одинъ моментъ отхватывалъ молебень. Вижу я, что, хоть монахъ и мастеръ служить молебны, но не дождаться мнѣ пока онъ сниметъ съ себя священныя одежды, — и причина къ тс-

му со стороны монаха весьма основательная. Это обстоятельство понемногу укрощало мое негодование на старца Божія и я мало по малу отъ первыхъ мыслей, какъ ловче упрекнуть его, перешелъ къ другимъ гораздо лучшимъ размышленіямъ: Вѣдь сегодня дванадесятый праздникъ, нѣтъ никакого сомнѣнія, что вчера была предлинная всенощная, которую простоявши на ногахъ, этотъ же самый старичокъ, можетъ быть, отслужилъ вчера двѣ дюжины молебновъ, потомъ всталъ къ полунощницѣ и заутрени въ четыре часа и съ тѣхъ поръ, при одряхлѣвшихъ силахъ, не ѣвши и не пивши до сего времени, стоитъ на молитвѣ и служеніи: мудрено ли, что у него и вниманіе и рѣчь совершенно притупились Нѣтъ, не стану упрекать монаха за его неисправное служеніе, есть и безъ меня много людей, которые безжалостно бранятъ ихъ Да и что мнѣ до того, что монахъ плохо исполнилъ свою обязанность, вѣдь я свое дѣло сдѣлалъ по совѣсти, Господь видитъ мое желаніе и усердіе, а если монахъ нерадиво исполняетъ церковные обряды: то ему же и грѣхъ за это. А почему знать: можетъ быть Промыслъ Божій небрежнымъ служеніемъ этого старца нарочно напоминаетъ мнѣ о томъ, чтобы нерадивую его молитву обо мнѣ я восполнилъ собственною болѣе усердною молитвой. Вѣдь чужая молитва, какъ бы ни была усердна, не спасетъ насъ безъ собственныхъ молитвъ! . . . И съ такими размышленіями, не дожидаясь покаместъ священникъ окончитъ молебны и разоблачится, я снова подошелъ съ маленькимъ сынкомъ, ко гробу угодника Божія и снова помолился

По выходѣ изъ собора многочисленная толпа нищихъ разнаго пола и возраста окружала и тѣснила каждаго входящаго и выходящаго. Я вспомнилъ, что у меня есть мѣдные деньги, полученные сдачи отъ свѣчника, и началъ въ тѣснотѣ дѣлить ихъ между убо-

гими. Этимъ дѣломъ я думалъ окончить мое поклоненіе задонской святынѣ и проститься съ него если не навсегда, то по крайней мѣрѣ на долго. Но Промыслъ Божій устроилъ иначе мое прощаніе съ Задонскимъ Святителемъ.

Изъ Собора пришли мы на почтовую станцію и за неимѣніемъ тамъ ничего съѣстнаго (а обѣдать давно была пора), отправились въ гостинницу, находящуюся рядомъ съ почтовымъ дворомъ. Тамъ не нашли мы тоже ничего готоваго и должны были заказать обѣдъ и дожидать слишкомъ часъ покамѣстъ приготовили его. Когда кушанья были поданы, я послалъ человѣка къ станціонному смотрителю просить его, чтобы приказалъ запрягать лошадей въ мой тарантасъ. Наконецъ скромный обѣдъ нашъ конченъ былъ и я обратился къ своему карману, чтобы расчитаться съ поваромъ и приготовить деньги за наемъ почтовыхъ лошадей Но, Боже мой, все карманы мои были пусты и бумажника съ деньгами, какъ не бывало въ нихъ. Семейство мое и даже малютка-сынъ поблѣднѣли отъ страха и грозившей намъ, на столь продолжительномъ пути, бѣды безъ денегъ и безъ знакомыхъ, къ которымъ могли бы мы обратиться съ просьбою о помощи. Оставивши семейство въ гостинницѣ, я помчался сколько силъ къ собору, чтобы отыскать свѣчника и спросить: не забылъ ли я бумажникъ на столикѣ его при расчетѣ за купленные свѣчи. Тамъ толпа нищихъ, только въ меньшемъ объемѣ, встрѣтила меня при входѣ на церковную довольно высокую лѣстницу. Я не вошелъ, а вбѣжалъ въ соборъ, который былъ открытъ, вѣроятно по случаю отличной погоды и множества богомольцовъ, то входившихъ въ Соборъ, то выходявшихъ изъ онаго. Не найдя тамъ ни свѣчника, ни другаго монаха, я подошелъ къ мѣсту, на которомъ стоялъ послѣ молебна и сурдился на монаха, но мѣсто было пусто и надежды на отысканіе

денегъ очень слабы. До крайности разстроенный, я приблизился къ закрытому гробу святителя Тихона, горько заплакалъ и довольно громко сказалъ: «Угодникъ Божій! *Воздвигни силу твою и прииди во еже спасти насъ!*»— Многие изъ молившихся обратили на меня вниманіе и стали подвигаться поближе къ ракъ. Я замѣтилъ это и, чтобы не сдѣлаться предметомъ любопытства, приложась поскорѣй къ гробу святителя, вышелъ вонъ изъ церкви, съ намѣреніемъ отыскать въ монастырѣ свѣчника, въ которомъ я полагалъ всѣ мои надежды и утѣшеніе. Спускаясь съ церковной лѣстницы, я обратился съ просьбою къ нищимъ: «Братцы! Я, какъ по одеждѣ видите, человѣкъ дорожный и небогатый, ѣду съ семьею на службу въ далекій край. Около двухъ съ небольшимъ часовъ тому назадъ, выходя отъ обѣдни, я раздавалъ вамъ, на этомъ же самомъ мѣстѣ, милостыню: не обронилъ ли я здѣсь подлѣ васъ своего бумажника съ денгами?... Отдайте мнѣ его ради святителя Тихона, который, за вашу честность и человѣколюбіе, не оставитъ васъ своею молитвою и заступленіемъ въ день скорби!»— «Батюшка!» отвѣчали нищіе, «ей Богу мы не видали; не поднималъ ли кто изъ модельщиковъ; здѣсь такъ много туда и сюда проходить всякаго народа!» Услыша такой нерадостный отвѣтъ, я какъ утопающій, рѣшился ухватиться за соломинку: тутъже попросилъ ихъ посторониться и очистить лѣстницу, чтобы посмотрѣть, не найдется ли бумажника подъ ногами ихъ. Нищіе, по просьбѣ моей, сошли съ лѣстницы и сажени на двѣ около ней очистили мѣсто. На второй ступени этой приснопамятной лѣстницы, на самомъ видномъ, и почти неизбѣжномъ для входа въ церковь и выхода изъ ней, мѣстѣ, лежалъ мой бумажникъ съ 223 р. сер, въ теченіи двухъ съ половиною часовъ ни кѣмъ незамѣченный и нетронутый!.. Пораженный такою неожиданною, но очевидною милостію Божіею къ моему

недостойству, я простоялъ нѣсколько минутъ, не вѣря собственнымъ глазамъ и, какъ обезумѣвшій, ничего не мысля и непонимая. Толпа нищихъ громкими разнаго рода восклицаніями и появившіяся на глазахъ моихъ слезы вывели меня изъ этого положенія и я, поднявши свою потерю и поблагодаривъ святителя Тихона за молитвы его о спасеніи меня отъ предстоявшей скорби, вышелъ медленными шагами изъ церкви. Чрезвычайно потрясенный, какъ миновавшею скорбью, такъ и послѣдующею радостью, я, какъ послѣ тяжкой болѣзни, едва дошелъ до гостинницы и такимъ образомъ принесъ видимое утѣшеніе и удивленіе моему плачущему семейству.

Поспѣшность, съ которою я принужденъ былъ продолжать дальнейшій путь мой, опасаясь быть застигнутымъ на дорогѣ зимою, отняла у меня возможность сообщить объ этомъ замѣчательномъ событіи настоятелю Задонскаго монастыря. Но тѣмъ не менѣе я далекъ былъ отъ мысли умалчивать объ немъ, а еще болѣе приписывать его слѣпому случаю, которымъ любятъ *премудрые въка сего* объяснять подобныя событія. Посему-то, прибывъ благополучно къ мѣсту жительства моего въ г. Тифлисъ, я рѣшился рассказать объ этомъ происшествіи печатно, въ утѣшеніе моимъ православнымъ братьямъ, вѣрующимъ въ Промыслъ Божій и въ молитвы святыхъ Угодниковъ, почивающихъ и почитаемыхъ въ отечествѣ нашемъ!—

А. Стратоновичъ.

РѢЧЬ,

Произнесенная 18 ноября 1859 года главнымъ Священникомъ Кавказской арміи, Протоіереемъ Стефаномъ Гумилевскимъ, по освященіи Георгіевскихъ знаменъ въ Грузинскомъ Гренадерскомъ Его Императорскаго Высочества Великаго Князя КОНСТАНТИНА НИКОЛАЕВИЧА полку.

ХРИСТОЛЮБИВЫЕ ВОИНЫ!

Вашъ полкъ по заслугамъ украшенъ именемъ **АВГУСТЪЙШЕГО ШЕФА**. Стоя въ рядахъ славныхъ Кавказскихъ войскъ, сколько разъ вы отличались мужествомъ, храбростію и самоотверженіемъ, и въ войнахъ съ Персією и Турцією, и въ кровавыхъ бояхъ съ дикими горцами среди скалъ и ущелій Кавказа! Вы были участниками при недавно совершившемся дивномъ событіи въ Чечнѣ и Дагестанѣ, воодушевленные личнымъ присутствіемъ и геройскимъ духомъ главнаго и побѣдоноснаго Вождя Кавказской арміи (*); вы, по его гласу и мановенію, преодолѣли природныя и искусственныя

(*) Князя А. И. Барятинскаго.

преграды при овладѣніи Гунибомъ, плѣненіи самаго Шамиля—фанатическаго предводителя горцевъ и покореніи Восточнаго Кавказа. Блистательные подвиги ваши запечатлѣются и увѣковѣчатся на страницахъ исторіи Кавказской войны.

Г о с у д а р ь И м п е р а т о р ь, въ изъявленіе своего къ вамъ благоволенія, даровалъ вамъ знамена съ изображеніемъ Св. Велико-мученика, Побѣдоносца и Чудотворца Георгія.

Такая, Весмилоствѣйшая награда составляетъ высокую честь для всѣхъ васъ, воины, и въ особенности для тебя, доблестный вождь (***) ихъ, и служить вамъ побужденіемъ, въ жизни и служеніи Царю и Отечеству, подражать изображаемому на знаменахъ св. воину, съ честію и славою служившему нѣкогда въ легионахъ римскихъ,—дабы, подобно ему, удостоиться вѣнцовъ нетлѣнія въ царствіи небесномъ.

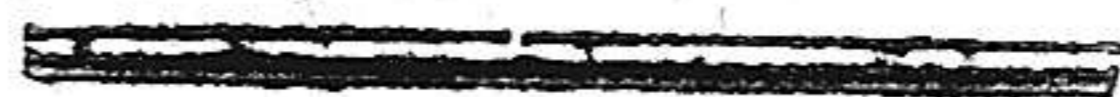
Обрадованные драгоценнымъ даромъ Августѣйшаго Монарха, вы теперь торжествуете; и св. Церковь принимаетъ участіе въ вашемъ торжествѣ. Она молитвами своими испросивъ благословеніе отъ Еди-наго Взбраннаго Воеводы и Господа силъ, освятила сіи знамена.

О долго, долго да развѣваются сіи священныя хоругви надъ главами вашими! Подъ сѣнію ихъ да предводитъ васъ невидимо Ангелъ Божій, какъ нѣкогда предводилъ сыновъ Израилевыхъ въ столпѣ огненномъ и облачномъ!

Да сохранить каждый изъ васъ цѣлость знаменъ и вѣрность имъ, хотя бы это стоило крови и самой жизни! Какъ завѣтная святыня, сіи хоругви, силою вѣры, да одушевляють и утѣшаютъ васъ въ минуты самыхъ тяжкихъ трудовъ, подвиговъ и лишеній.

(**) Полковникъ Графъ Сумароковъ—Эльстонъ, нынѣ Атаманъ Кубанскаго Казачьяго войска, за участіе при покореніи Запад. Кавказа произведенный въ Генераль—Лейтенанты.

«*Благословеніе Господне буди на всѣхъ васъ; вы же мужайте-
ся, и да крѣпится сердце ваше, и уповайте на Господа, яко
той побѣдитъ враги наша, (*) и покоритъ Русской Державѣ сви-
рѣпныя племена и Западнаго Кавказа. Аминь.*

(*) Чинъ освященія воинскаго знаменія.

ПОУЧЕНИЕ

ВЪ ДЕНЬ СВ. Апостола Андрея Первозван-
наго, (*)

*Молю васъ, подобни мнѣ бывай-
те, якоже азъ Христу.*

1 Кор. 4, 16.

Въ дни памяти св. Апостоловъ Церковь Христова часто возглашаетъ вслухъ всѣхъ и каждаго слова одного изъ *первоверховныхъ* Апостоловъ: *молю васъ, подобни мнѣ бывайте, якоже азъ Христу.* Сии слова Апостола показываютъ, какія высокія совершенства ума и сердца должны украшать всякаго истиннаго христіанина, паче же тѣхъ избранныхъ изъ среды людей, которые проходятъ на землѣ великое служеніе апостольское и которые даже прямо называются «подобниками Апостоловъ и подражателями Христа» (1).

Въ день одного изъ великихъ Апостоловъ, именуемаго Церковію *первозваннымъ*, котораго, по апостольской проповѣди въ предѣлахъ

(*) Произнесено въ Андреевской церкви Тифлисской дух. семинаріи, при архіерейскомъ богослуженіи, 30 ноября 1862 г.

(1) Святит. поуч. новопоставл. іерею.

отечества нашего, можно назвать Апостоломъ нашимъ, прилично намъ, бр., остановить на семъ вниманіе и изъяснить сіи слова Апостола. И такъ

Что значитъ уподобленіе или подражаніе Апостоламъ? Какъ и въ чемъ можно и нужно имъ подражать?

Св. Ап. Павелъ, изрекшій сіи слова, былъ обученъ всей мудрости своего времени и своего отечественнаго закона, — мудрости книжниковъ и фарисеевъ, будучи воспитанъ при ногу знаменитаго ученостію Гамалиила. Но эту ученость онъ скоро оставилъ и вмѣнилъ за тщету, какъ скоро сдѣлался Апостоломъ, потому что она развивала въ немъ ревность не по разуму и не только не приводила его ко Христу, но болѣе и болѣе удаляла отъ Него; почему и говорилъ о себѣ, что онъ невѣжда въ словѣ и что ученіе его и проповѣдь заключаются не въ краснорѣчивыхъ выраженіяхъ человѣческой мудрости, но въ явленіи духа и силы (1 Кор. 2, 1—4). Но, съ другой стороны, твердый и здравый, но не кичливый умъ, точное разумѣніе и изъясненіе небесной истины и строгое различеніе внѣшнихъ предметовъ и обстоятельствъ онъ поставляетъ главною задачею высокаго своего служенія. «Для всѣхъ я былъ все, дабы всячески спасти кого-нибудь», свидѣтельствовалъ онъ о себѣ (1 Кор. 9, 22); равнымъ образомъ, и отъ пастыря Церкви между прочими качествами Апостоль требуетъ и того, чтобы онъ былъ *учительнымъ* (1 Тим. 3, 2), — потому, безъ сомнѣнія, что пастырь Церкви, призванный къ огражденію мірянъ отъ нападковъ вражійхъ, долженъ употреблять еще другое оружіе кромѣ молитвы, оружіе слова, памятуя, что къ нему, по преемству отъ Апостоловъ, относятся слова Спасителя: *идите, научите вся языки...*

Вотъ для всѣхъ насъ, наставники и питомцы сего святилища наукъ, самое лучшее и самое главнѣе побужденіе подвизаться по-

мѣрѣ силъ своихъ на поприщѣ воспитанія и распространенія истиннаго свѣта ученія между людьми! Мы должны не только обогащать себя и другихъ познаніями по роду наукъ, но и направлять ихъ къ знанію для всѣхъ потребному—«къ славѣ Божіей, къ созиданію Церкви и пользѣ вѣрныхъ» (1). Ибо что наши познанія, если они домогаются только показать себя,—если они служатъ для насъ пищею самолюбія и гордости?—Что всѣ наши, самыя многостороннія, свѣдѣнія въ наукахъ, если они не будутъ украшеніемъ нашимъ единственнымъ,—не будутъ соединены съ благочестіемъ?—Въ такомъ случаѣ они безжизненны, мертвы, лжеименны.

Поэтому приведенныя выше слова Апостола научаютъ насъ и тому, чтобы среди подвиговъ ученія мы обучали себя и подвигамъ благочестія, по примѣру того же Апостола: *умерщвляю тѣло мое и порабощаю, да не како инымъ проповѣдуя, самъ неключимъ буду* (1 Кор. 9, 26—27). Ибо служеніе пастырское, къ которому главнымъ образомъ приготовляетъ своихъ воспитанниковъ здѣшнее учебное заведеніе, есть самое страшное и отвѣтственное, какое только существуетъ на землѣ, и требуетъ отъ принимающихъ его всѣхъ добрыхъ качествъ не только умственныхъ, но и нравственныхъ. Нѣтъ добродѣтели, которой бы пастыри Церкви не должны были служить образцемъ; нѣтъ поступка благочестиваго, въ которомъ бы они не должны были подавать примѣръ. *Образъ буди вѣрнымъ словомъ, житіемъ, любовію, духомъ, вѣрою, чистотою; гони правду, благочестіе, вѣру, любовь, терпѣніе, кротость; въ сихъ поучайся въ сихъ пребывай, въ сихъ разумьвай, да преспѣяніе твое явлено будетъ во всѣхъ* (1 Тим. 4, 12; 6, 11; 4, 15),—писалъ св. Ап. Павелъ ученику своему Тимоѳею, епископу ефес-

(1) Трульск. соб. пр. 12, 30.

скому, которому долженъ подражать и каждый служитель алтаря Господня, по замѣчанію св. Аѳанасія великаго.

Требованіе такого совершенства въ духовномъ пастырѣ выражено у Апостола еще болѣе ясными и опредѣленными словами: *подобаетъ пастырю Церкви быти непорочну (1 Тим. 3, 2), праведну и преподобну, якоже Божію строителю . . . (Тит. 1, 7-8)*. Это такія названія, которыя въ словѣ Божіемъ употребляются для означенія человека, неподверженнаго никакому пороку, непричастнаго никакому худому дѣлу, отличному отъ обыкновенныхъ слабостей человѣческихъ. Къ такому образу жизни долженъ стремиться каждый, желающій быть истиннымъ пастыремъ Церкви, чтобы предшествовать своимъ пасомымъ на пути христіанскаго совершенства и чтобы пріобрѣсть себѣ право говорить съ святою увѣренностію Апостола: *подражатели мнѣ бывайте, якоже и азъ Христу (1 Кор. 11, 1)*. «Кому ввѣрено учить другихъ добродѣтели, говоритъ св. Григорій Богословъ, — тотъ не долженъ знать даже мѣры въ добрѣ и въ восхожденіи къ совершенству». Доказательствомъ сему служатъ св. Апостолы, пронесшіе слово ученія Христова по всему міру и запечатлѣвшіе подвиги свои мученическою кончиною. Они обращали гораздо болѣе святостію своей жизни, чѣмъ чудесами и проповѣдію.

Понятно послѣ этого, почему св. отцы и учителя Церкви требуютъ отъ каждаго христіанина вообще и отъ духовнаго пастыря въ особенности болѣе благоправія и благочестія, чѣмъ умственнаго образованія. Напримѣръ, св. Исидоръ Пелусіотъ говоритъ: «изъ двухъ вещей — ученія и дѣятельности — познается честная и славная жизнь учителей. Впрочемъ если сдѣлать сравненіе между тѣмъ и другимъ качествомъ; то лучше не уча дѣлать, нежели учить и не дѣлать.» Подобно сему и блаж. Іеронимъ пишетъ: «грубый и необразованный между братьею, говоритъ онъ, не можетъ почитать себя свя-

тымъ потому, что онъ ничего не знаетъ; съ другой стороны, богатый свѣдѣніями и словестностію не долженъ отказаться отъ своихъ умственныхъ сокровищъ по какимъ-нибудь набожнымъ видамъ. Но если намъ не суждено быть во всѣхъ отношеніяхъ совершенными, то лучше оставаться невѣждою, но святымъ, нежели быть ораторомъ, но грѣшникомъ». — Такъ важны для христіанина нравственныя совершенства! Они могутъ даже замѣнить нѣкоторый недостатокъ и несовершенство умственное. — Какъ важно, поэтому, должно быть стяжаніе ихъ!

Бр. христіане и питомцы сего духовнаго вертограда просвѣщенія! Зная это и вспоминая часто слова и ученія св. Апостоловъ, всѣми силами будемъ стараться подражать благочестію и подвигамъ ихъ, чтобы по мѣрѣ возможности *уподобиться имъ* (2 Сол. 3, 9). Въ храмѣ первозваннаго Апостола будемъ искать съ молитвою наставленія и вразумленія въ трудныхъ случаяхъ и обстоятельствахъ своего служенія и званія. А молитвы и священнодѣйствіе Архипастыря и Отца нашего да низведутъ на всѣхъ насъ благодать и милость Божію! Аминь.

Священникъ Г. Хелидзе.

С Л О В О

ВЪ ДЕНЬ СВ. Апостола Андрея Первоз-
ваннаго (*).

Поминайте наставники ваша.

(Евр. XIII, 7).

Помнить своего добраго наставника есть прямой долгъ благодарности. Наставникъ часто замѣняетъ намъ отца и мать; многимъ добромъ мы обязаны бываемъ ему; а иногда, въ трудныя минуты жизни, одинъ, быть можетъ, образъ его — строгій, затрещающій, умоляющій образъ удерживаетъ насъ отъ увлеченій и преступленій. Вотъ, между прочимъ, почему мы должны быть благодарны памяти нашихъ добрыхъ наставниковъ. Да, прямой долгъ благодарности обязываетъ насъ помнить своего добраго наставника.

Помня этотъ долгъ, Россія еще такъ недавно праздновала память Славянскихъ просвѣтителей—св. Кирилла и Меодія.—Я не погрѣшу противъ истины, если скажу, что св. апостоль Андрей

(*) Сказано въ Ставропольской Андреевской Церкви 30 ноября 1863 года.

имѣеть столькоже, если неболѣе, право на нашу память о немъ, какъ и эти святители, — они продолжили только дѣло, начатое св. Андреемъ и потому онъ, по справедливости, можетъ быть названъ апостоломъ славянскихъ народовъ. Вотъ почему память о св. Андрѣ должна быть дорога для каждаго Русскаго; но для насъ, сл., она должна быть еще дороже, когда мы вспомнимъ, что онъ нашъ приходскій покровитель и учитель, а мы, такимъ образомъ, ближайшіе его ученики, ввѣрившіе себя его особенному попеченію.

Настоящій день — день мученической кончины нашего покровителя и учителя. Это налагаетъ на насъ обязанность почтить сегодня его память. Чѣмъ же мы почтимъ ее? . . . Я не знаю, всѣ ли изъ насъ знаютъ, кто такой былъ св. апостоль Андрей, — я не знаю этого, потому что не знаю еще васъ; но знаю, что мы должны знать, кто онъ былъ такой — стыдно и грѣхъ не знать ученику своего учителя и покровителя. Итакъ, чтобы не быть намъ неблагодарными учениками предъ своимъ учителемъ и покровителемъ, прослѣдимъ, въ настоящія минуты, хотя въ короткѣ, жизнь его.

Св. апостоль Андрей родомъ былъ Іудей; родиной его была Вилсаида Галилейская, — мѣстечко, лежавшее неподалеку отъ Галилейскаго озера. Происхожденіе его было незнатно, какъ и прочихъ апостоловъ, — онъ былъ сынъ Галилейскаго рыболова и родной братъ первоверховнаго апостола Петра. До призванія его Спасителемъ на дѣло распространенія христіанства, онъ, вмѣстѣ съ братомъ своимъ, помогаль отцу своему въ рыболовномъ промыслѣ. — Является Іоаннъ Креститель съ величественною проповѣдію о пришествіи въ міръ Христа Спасителя нашего, и св. Андрей дѣлается ученикомъ Іоанна. Но когда, въ одно утро, Іоаннъ Креститель, указывая на Спасителя, шедшаго къ Нему, сказалъ апостолу Андрею (и другимъ) — «вотъ тотъ, о которомъ я говорилъ тебѣ», апостоль Андрей, не

колеблясь, оставляетъ Іоанна Крестителя и идетъ за Спасителемъ. Но это не было еще божественное призваніе св. Андрея къ апостольскому служенію;—оно послѣдовало спустя нѣсколько времени послѣ. Это было такъ. Разъ св. Андрей, вмѣстѣ съ братомъ своимъ Петромъ ловилъ рыбу въ Галилейскомъ озерѣ. Въ это время Спаситель проходилъ мимо озера; увидѣвъ ихъ, Онъ сказалъ имъ: вотъ вы занимаетесь ловлей рыбы, «идите же за Мною и Я сдѣлаю васъ ловцами чловѣковъ»; и они тотчасъ же, оставивъ сѣти, пошли за Нимъ. Съ этого времени апостолы Андрей и Петръ сдѣлались постоянными учениками Спасителя,—съ этихъ поръ они не покидали своего Божественнаго Учителя.— Въ чемъ состояла жизнь св. Андрея при жизни Спасителя, неизвестно; можно думать, впрочемъ, что она, по преимуществу, состояла въ сопутствіи его своему Божественному Учителю, въ слушаніи Его наставленій,—въ приготовленіи, такимъ образомъ, къ предстоявшему дѣлу апостольскаго служенія. По вознесеніи Спасителя на небо для св. апостола Андрея настала жизнь, исполненная трудовъ, лишеній, огорченій, страданій. Впрочемъ нужно сказать, что и изъ этой поры его жизни исторія не оставила намъ подробностей, которыя, конечно, были интересны и многому поучили бы насъ. . . . Св. апостоль Андрей проповѣдывалъ слово Божіе сначала въ Малой Азіи, потомъ въ Византіи, или нынѣшней Европейской Турціи, въ Пелопенесѣ, или Южной части нынѣшняго Греческаго королевства, въ Сарматіи, или нынѣшнемъ нашемъ Кавказѣ и Закавказьѣ, въ Скифіи, или нынѣшнемъ Новороссійскомъ краѣ; былъ у насъ въ Кіевѣ и на горахъ кіевскихъ водрузилъ крестъ, предрекая этимъ, что Россія будетъ могущественна только крестомъ, т. е. живою непоколебимою вѣрою въ Того, Который постадалъ за насъ на крестѣ; былъ въ Польшѣ, доходилъ до Новгорода и даже до Балтійскаго моря. Вотъ въ какихъ странахъ про-

повѣдывалъ слово Божіе св. апостоль Андрей. Замѣтимъ что во всѣхъ почти странахъ этихъ (не говоря уже о Кіевѣ и пути до Новгорода) жило много славянскихъ племенъ, которыя, конечно, слышали проповѣдь св. Андрея и не были глухи къ ней.—Разумѣется, въ каждой изъ этихъ странъ, даже, быть можетъ, въ каждомъ городѣ, мѣстечкѣ пришлось понести св. Андрею немало трудовъ, лишеній, скорбей, страданій; но въ чемъ именно состояли эти лишенія скорби, страданія; повторяю, исторія не передаетъ намъ. Она оставила намъ, въ этомъ отношеніи, всего только два событія. Одно было въ г. Синопѣ (это тотъ самый Синопъ, у стѣнъ котораго въ прошлую войну, была разбита Турецкая эскадра), другое въ Греческомъ городѣ Патрасѣ. Въ первомъ, т. е. Синопѣ св. апостоль Андрей претерпѣлъ, за имя Христово, ужасныя мученія:—тутъ его били палками и камнями, таскали по земли, переломали ему руки и ноги,—словомъ изувечили его варварски; но благодатію своего Спасителя и Учителя онъ исцѣленъ былъ отъ всего этого. Во второмъ, т. е. Патрасѣ онъ кончилъ жизнь свою мученически на крестѣ за то, что обратилъ весь городъ ко Христу.

Вотъ тѣ немногія свѣдѣнія изъ многотрудной и многоплодной жизни св. апостола Андрея, которыя сохранила намъ исторія. Чему же научатъ насъ эта жизнь? Очень многому. Но въ настоящія минуты я хочу остановить ваше вниманіе на одномъ только обстоятельствѣ изъ жизни св. апостола Андрея:—Въ ней мы видѣли, что св. ап. Андрей проповѣдывалъ слово Божіе у насъ на Кавказѣ. Вамъ извѣстно, что теперь такъ называемыя кавказскія племена исповѣдуютъ магометанскую вѣру, а прежде многія изъ нихъ были христианами. Слѣды этого христіанства остаются еще и доселѣ. Зная это, кому изъ Русскихъ не хотѣлось бы, чтобы христіанство опять процвѣтало здѣсь, какъ процвѣтало оно 800-900 лѣтъ тому назадъ,—ко-

му изъ насъ не хотѣлось бы, чтобы плоды апостольскихъ трудовъ св. Андрея на Кавказѣ засіяли новымъ свѣтомъ?... И, благодаря силѣ и славѣ русскаго оружія и русскаго имени, желаніе это начинаетъ сбываться. Вамъ, конечно, извѣстно, что у насъ на Кавказѣ уже нѣсколько лѣтъ существуетъ «Общество возстановленія православія на Кавказѣ». Что же, останемся ли мы, жители Кавказа, хладнокровными зрителями дѣйствій этого общества? Сохрани Боже! Иначе, стыдно и грѣхъ намъ будетъ предъ нашимъ Учителемъ и покровителемъ— св. Андреемъ, иначе мы унизили бы себя передъ западной (католической) пропагандой, которая съ завистию и какою-то затаенною злобою наговариваетъ о дѣйствіяхъ нашего общества. Нѣтъ, мы не должны оставаться только хладнокровными зрителями дѣйствій этого общества, мы должны помогать ему, конечно, не каждый изъ насъ въ состояніи помогать ему денежнымъ взносомъ, опредѣленнымъ въ его уставѣ; но общество съ благодарностію принимаетъ и малую лепту; если же многіе изъ насъ и этого не въ силѣ сдѣлать, есть для этого другое, еще быть можетъ, болѣе дѣйствительное средство, но которое въ тоже время, не потребуетъ отъ насъ никакихъ особенныхъ усилій и лишеній. Это средство—христіанская общественная жизнь наша. Какъ видите, это средство сподручное,—средство такое, которымъ мы можемъ воспользоваться въ дѣлѣ возстановленія православія на Кавказѣ, невыѣзжая даже изъ нашего города. Дѣло вотъ въ чемъ. Къ намъ почти каждый базаръ пріѣзжаютъ горцы,—предки которыхъ, быть можетъ, изъ устъ самаго св. апостола Андрея слышали проповѣдь Евангелія. Что же? А вотъ что: если мы будемъ нечестны, при торговыхъ сношеніяхъ съ ними, какъ теперь иногда случается,—въ той надеждѣ, что они не знаютъ русскаго языка; если мы будемъ обращаться съ ними также дерзко и грубо, какъ перѣдко об-

ращаются съ ними наши блюстители порядка, — подъ тѣмъ предло-
гомъ, что, дескать, они нехристи; если до ихъ ушей будетъ до-
летать площадная брань также часто, какъ это теперь бываетъ; ес-
ли ихъ глаза будутъ постоянно встрѣчать наше русское пьянство
во всемъ его безобразіи, какъ это часто мы имѣемъ несчастіе ви-
дѣть на нашемъ базарѣ, — если, говорю, мы будемъ представляться
такими горцамъ, при сношеніяхъ съ ними: вѣрьте, что такимъ по-
веденіемъ мы не только не поможемъ нашему обществу въ его ве-
ликомъ дѣлѣ, напротивъ, этимъ самымъ, мы будемъ ослаблять его
дѣйствіе. Итакъ, если мы, при сношеніяхъ съ горцами, будемъ че-
сты, справедливы, человеколюбивы, снисходительны, воздержны, —
словомъ, когда мы, въ присутствіи ихъ, будемъ держать себя, какъ
слѣдуетъ христіанину и порядочному гражданину, тогда мы этимъ
поможемъ нашему обществу въ его дѣлѣ, — потому что тогда горцы
на дѣлѣ увидятъ все превосходство религіи христіанской предъ ма-
гометанскою. И помните еще, сл., если мы такъ будемъ вести се-
бя, то этимъ лучше всего почтимъ память нашего приходскаго по-
кровителя и учителя- св. ап. Андрея, котораго мученическую кон-
чину мы нынѣ празднуемъ въ этомъ храмѣ, нарочито посвященномъ
его имени въ память апостольскихъ трудовъ его на Кавказѣ. Аминь.

Свящ. І. Стась.

СОДЕРЖАНІЕ:

- I. Воспоминаніе о задонскомъ святителѣ.**
II. рѣчь по освященіи Георгіевскихъ знаменъ . . .
III. Поученіе въ день св. ап. Андрея Первозваннаго.
IV. Слово въ тотъ же . . .
-

ДОЗВОЛЕНО ЦЕНЗУРОЮ.

Тифлисъ. 20-го октября, 1864 года.

Приб. къ № 5 Груз. Дух. Вѣстника.

СОДЕРЖАНІЕ

ГРУЗ. ОТДѢЛА:

- I. Общепонятное изложеніе догматическаго ученія православной вѣры. (*продолженіе*) *Свящ. Г. Хелидзе.*
 - II. Жизнь пресвятыя Богородицы. Съ русск. *Свящ. О. Канделаки.*
 - III. Описаніе Тифлискаго Спасо-преображенскаго монастыря *Архим. Тарасія.*
 - IV. Стыдъ удерживаетъ человѣка отъ грѣха и ведетъ къ покаянію (изъ чет. мин.)... Съ слав. *Свящ. Давида Инанова.*
 - V. Письмо къ редактору
Армяно-григорянскаго Священника, *Теръ-Давида Яралова.*
 - VI. Поученіе въ день св. ап. Андрея Первозвеннаго *Свящ. Г. Хелидзе.*
-

სტატიები

ეკტომბრის წიგნისა:

- I. ადვილ-სასმენელად გამოხატუა მართლ-მადიდებელის საწმენოების დოღმატიკურისა სწავლისა (შემდგომი) . . მღ. გ. ხელიძისა.
- II. ცხოვრება ყოვლად-წმიდისა ღმრთის-მშობლისა ზუსუ-ლით მღ. თ. კანდელაკისა.
- III. აღწერა ტფილისის ფერის-ცვალების მონასტრისა ა . . . ტ . . .
- IV. სირცხვილი დაყენებს კაცსა ცოდვებისგან და მიიყვანს სი-ნანუღად. სლავიან მღჲდელი დაკითინანაშვილისა .
- V. წიგნი რედაქტორთან სომეხთ სარ-წმენოების ძეგლასა, ტერ-დაკითიანაშვილისა .
- VI. სწავლა ღმრთისა წმიდისა მარტირისა ანდრია ჰირველ-წოდე-ბულისასა მღ. გ. ხელიძისა.

რედაქტორი და გამომცემი მაჯისტერი, მღჲდელი გიორგი ხელიძე.

Редакторъ и издатель: Священникъ, магистръ Георгій Хелидзе.

Дозволено Цензурою. Тифлисъ, 20 октября 1864 года.

Цензоръ I. Сулхановъ.